

Aktualizace

Koncepce ochrany přírody a krajiny Libereckého kraje

2021+

rozborová část, zkrácená verze

Objednatel:

Krajský úřad Libereckého kraje

Zhotovitel:

Ing. Roman Bukáček, Studio B&M

Autorský kolektiv:

Mgr. Ing. Roman Bukáček

Mgr. Alice Háková

Mgr. Vladimír Melichar

V Liberci 30.11.2020

1. Výchozí a legislativní rámec koncepce

Materiál strategie kraj zpracovává ve smyslu ustanovení § 77a Působnost krajů a krajských úřadů, které krajům ukládá zpracování prognóz, koncepcí a strategií ochrany přírody ve své územní působnosti, ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí (dále jen „MŽP“). Spolupráce s MŽP vychází především ze souvisejících strategií na národní úrovni, z nichž vyplývají cíle, úkoly a opatření, jež je třeba sledovat nebo aplikovat na úrovni kraje.

1.1. Působnost krajského úřadu na úseku ochrany přírody a krajiny

Působnost kraje je zakotvena v ustanovení § 77a Působnost krajů a krajských úřadů. Výpis působnosti kraje pro potřeby KOPK LK je uveden v příloze č. 1

1.2. Návaznost na celostátní strategie a koncepce

Aktualizovaná koncepce zohledňuje koncepční materiály na celostátní úrovni, dále sleduje koncepční materiály, jejichž opatření s ochranou přírody a krajiny přímo či nepřímo souvisí. Výchozími podklady pro Koncepci ochrany přírody a krajiny Libereckého kraje jsou především:

- Státní program ochrany přírody s platností do roku 2021, v době zpracování KOPK LK probíhá jeho aktualizace a připomínkování;
- Strategie ochrany biologické rozmanitosti České republiky 2016-2025 s platností do roku 2025;

jejichž vydavatelem je Ministerstvo životního prostředí České republiky. KOPK LK z uvedených strategií vychází s cílem implementace cílů a opatření na území Libereckého kraje.

Dále koncepce ochrany přírody a krajiny Libereckého kraje vymezuje následující seznam sledovaných politik, strategií a koncepcí na národní úrovni:

Výchozí a související strategické a koncepční materiály na národní úrovni	Platnost
MŽP - Strategický rámec Česká republika 2030 (2017)	2017-2030
MŽP - Implementační plán Strategického rámce Česká republika	2018-2030
MŽP - Státní program EVVO a EP na léta 2016-2025	2016-2025
MŽP - Koncepce ochrany před následky sucha pro území České republiky (2017)	2017-2022
MMR - Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+ (2019)	2021-2027
MMR - Politika územního rozvoje ČR (v aktuálním znění)	průběžně
MMR - Koncepce rozvoje venkova 2021-2027	2021-2027
MMR - Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR 2014-2020	2014-2020
MMR - Strategie resortu Ministerstva zemědělství České republiky s výhledem do roku 2030	2016-2030
MZe - Koncepce na ochranu před následky sucha pro území České republiky	2017 - průběžně
MZe - Národní akční plán k bezpečnému používání pesticidů v České republice 2018-2022	2018-2022
MZe - Program rozvoje venkova	2015-2023
MZe - Zásady lesnické politiky	2012 - průběžně

Koncepce a strategie, jimž v době zpracování Koncepce ochrany přírody a krajiny Libereckého kraje dochází platnost a lze předpokládat jejich aktualizaci generující úpravy a změny:

- MŽP - Státní politika životního prostředí ČR 2012-2020, platnost 2012 – 2020
- MŽP - Státní program ochrany přírody a krajiny ČR [akt. 2009] platnost do roku 2021
- MŽP - Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR, platnost 2015 – 2020
- MŽP - Národní akční plán adaptace na změnu klimatu (2017), platnost 2017 – 2020
- MŽP - Koncepce podpory místní Agendy 21 v ČR do roku 2020 (2012), platnost 2012 - 2020

Pozn.: Podrobné informace ke sledovaným politikám, strategiím a koncepcím na národní úrovni jsou uvedeny v příloze č. 2.

1.3. Návaznost na krajské strategie a koncepce

Na regionální úrovni zohledňuje aktualizovaná koncepce koncepční a strategické materiály pořízené Libereckým krajem, jejichž opatření s ochranou přírody a krajiny přímo či nepřímo souvisí, ale mohou vyvolávat potenciální střety, které je třeba koncepčně řešit. Koncepce ochrany přírody a krajiny Libereckého kraje vymezuje následující seznam sledovaných koncepcí na úrovni Libereckého kraje:

Výchozí a související strategické a koncepční materiály na úrovni kraje	Platnost
Liberecký kraj - Zásady územního rozvoje Libereckého kraje	od 2011
Liberecký kraj - Strategie rozvoje Libereckého kraje 21+	2016 - 2025
Liberecký kraj - Koncepce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty Libereckého kraje 2021+	předpoklad schválení 2021
Liberecký kraj – Akční plán LK adaptace na změnu klimatu (v současné době se zpracovává)	předpoklad schválení 2021
Liberecký kraj – Plán rozvoje vodovodů a kanalizací Libereckého kraje (v přípravě je novela)	předpoklad schválení 2022
Povodí Labe - Plán dílčího povodí Horního a středního Labe (očekává se aktualizace)	2015 – 2021
Povodí Ohře - Plán dílčího povodí Ohře (očekává se aktualizace)	2015 – 2021

Koncepce a strategie, jimž v době zpracování Koncepce ochrany přírody a krajiny Libereckého kraje dochází platnost a lze předpokládat jejich aktualizaci generující úpravy a změny:

- Povodí Labe - Plán dílčího povodí Horního a středního Labe, platnost 2015 – 2021
- Povodí Ohře - Plán dílčího povodí Ohře, platnost 2015 – 2021

Pozn.: Podrobné informace k vybraným sledovaným strategiím a koncepcím na krajské úrovni jsou uvedeny v příloze č. 3.

1.4. Zásadní legislativní změny v ochraně přírody za dobu platnosti předchozí koncepce

1.4.1. Změny Zákona č. 114/92 Sb. O ochraně přírody a krajiny

Klíčový zákon byl novelizován vícekrát. Část novel byla technického či kompetenčního charakteru ve vztahu k jiným legislativním změnám, mezi hlavní obsahové změny patří:

- 2015 – §75 a 78 - udělení statutu správního orgánu pro AOPK ČR,
- 2017 - §15-24, §37-44, §78-79 – rozsáhlá úprava legislativního zakotvení národních parků,
- 2018 - §45i – úprava podmínek hodnocení vlivu na EVL a PO; §56 – úprava podmínek pro vydání druhových výjimek; §67 – úprav podmínek „biologických“ hodnocení.
- Změny v oblasti přestupků v návaznosti na nový přestupkový zákon č.250/2016
- §8 odst. 2 zákona č. 114/92 Sb., novelizace zákonem č. 266/94 Sb., o drahách – kácení na drážním tělese
- závazná stanoviska dle § 8 odst. 6 zákona č. 114/92 Sb., novelizace zákonem č. 225/2017 Sb., o územním plánování a stavebním řádu

V současné době je připravována novela zákona 114/1992 v souvislosti s implementací Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1143/2014 ze dne 22. října 2014 o prevenci a regulaci zavlékání či vysazování a šíření invazních nepůvodních druhů a Nařízení Rady (ES) č. 708/2007 ze dne 11. června 2007 o používání cizích a místně se nevyskytujících druhů v akvakultuře.

1.4.2. Další důležité změny

- Zákon č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy – novela č.100/2019 Sb. -zákon, kterým se mění zákon č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy, ve znění pozdějších předpisů *Od 1. 1. 2018, upravuje se poskytování náhrad způsobených kormoránem velkým v období 2018-2020. Je připravována novela tohoto zákona a jeho prováděcí vyhlášky v souvislosti s narůstajícími škodami, především vlkem. Je nutné reagovat na nové poznatky v této oblasti, především v otázce oceňování škody, zabezpečování majetku atd.*
- Vyhláška MŽP č. 189/2013 Sb., o ochraně dřevin a povolování jejich kácení *Stanovuje náležitosti povolení ke kácení dřevin a vymezuje související pojmy.*
- Vyhláška MŽP č. 222/2014 Sb., kterou se mění vyhláška č. 189/2013 Sb., o ochraně dřevin a povolování jejich kácení *Novelizuje obsah Vyhlášky MŽP č. 189/2013 z hlediska povolování kácení v zastavěném území a ve vztahu ke složkám integrovaného záchranného systému.*
- Vyhláška 86/2019 Sb., kterou se mění vyhláška č. 189/2013 Sb., o ochraně dřevin a povolování jejich kácení, ve znění vyhlášky č. 222/2014 Sb. *Novela zjednodušuje náležitosti žádostí o vydání povolení/závazného stanoviska ke kácení dřevin podáváných v souvislosti s realizací záměrů, pro něž je stanoven zákonem účel vyvlastnění.*
- Vyhláška MŽP č. 45/2018 Sb., o plánech péče, zásadách péče a podkladech k vyhlášení, evidenci a označování chráněných území *Nahrazuje vyhlášky MŽP č. 60/2008 Sb. a č. 64/2011 Sb. Stanovuje obsah a náležitosti plánů péče o zvláště chráněná území a návrhů na vyhlášení chráněných území, vedení Ústředního seznamu ochrany přírody, označování chráněných území v mapových podkladech a v terénu.*
- Nařízení vlády č. 318/2013 Sb., o stanovení národního seznamu evropsky významných lokalit, novelizovaný nařízeními vlády č. 73/2016 Sb. a č. 207/2016 Sb. *Stanovuje národní seznam EVL.*
- Vyhláška č. 142/2018 Sb., o náležitostech posouzení vlivu záměru a koncepce na evropsky významné lokality a ptačí oblasti a o náležitostech hodnocení vlivu závažného zásahu na zájmy ochrany přírody a krajiny *Vyhláška stanovuje náležitosti tzv. naturového posouzení a náležitosti hodnocení vlivů na ostatní zájmy chráněné zákonem o ochraně přírody a krajiny.*
- Nařízení vlády č. 187/2018 Sb., o vyhlášení evropsky významných lokalit zařazených do evropského seznamu *Nařízení vyhláší evropsky významné lokality zařazené do evropského seznamu. Seznam těchto lokalit je uveden v příloze k tomuto nařízení.*

Nařízení zrušuje:

1. Nařízení vlády č. 208/2012 Sb., o vyhlášení evropsky významných lokalit zařazených do evropského seznamu.
 2. Nařízení vlády č. 93/2014 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 208/2012 Sb., o vyhlášení evropsky významných lokalit zařazených do evropského seznamu.
- Vyhláška č. 288/2019 Sb., o změně a zrušení některých právních předpisů o vyhlášení zvláště chráněných území
Nezbytnost předkládaného návrhu vyhlášky je dána v důsledku nového vyhlášení vybraných zvláště chráněných území, které byly původně zřízeny před nabytím účinnosti stávajícího zákona o ochraně přírody a krajiny. Účelem předkládaného návrhu vyhlášky je dosáhnout právní jistoty ohledně vymezení hranic a ochranného režimu vybraných zvláště chráněných území.
 - Vyhláška č. 257/2020 Sb., o vymezení zón ochrany přírody Krkonošského národního parku
Vyhláška upravuje vymezení zón ochrany přírody na území Krkonošského národního parku, a to včetně území, která nespĺňují charakteristiku zón a neslouží k dosažení cíle zóny, ale jejich zařazení do jednotlivých zón je nezbytné z důvodů udržení celistvosti plochy segmentu zóny podle § 18 odst. 3 zákona. Dále vymezuje charakteristika jednotlivých zón podle přírodních podmínek a cílů ochrany.

Kromě výše uvedených plánovaných novel zákona č.114/1992 Sb. (implementace Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1143/2014) a chystané novely zákona č.115/2000 Sb. a následné prováděcí vyhlášky, bude zcela zásadní pro ochranu přírody chystaný nový stavební zákon. Lze předpokládat změny v kompetencích a v samotné struktuře orgánů ochrany přírody.

2. Obecná ochrana přírody

2.1. Mimolesní zeleň

Téma	Ochrana a péče o rozptýlenou zeleň v krajině zahrnující ve smyslu zákona č. 114/92 Sb. - dřeviny rostoucí mimo les, kam podle zákona spadají mimo jiné stromy či keře rostoucí jednotlivě i ve skupinách ve volné krajině - zeleň jako součást VKP (viz kapitola Významné krajinné prvky), - památné stromy (viz kapitola Památné stromy), - rozptýlená zeleň obecně
Význam	<ul style="list-style-type: none"> - ekologická funkce - RZ tvoří v intenzivně obhospodařované krajině významná přírodní refugia volně žijícím živočichům a biotopy původním rostlinám - půdoochranná funkce - prvky RZ mají nezanedbatelný podíl na protierozní ochraně půdy, stabilizují území, zpevňují břehové svahy - estetická funkce - spolu s ostatními krajinnými prvky utváří RZ komplexní obraz krajiny, rozčleňuje mnohdy monotónní plochy, zmírňují estetický dopad nevhodně umístěných nepůvodních objektů, harmonizuje zemědělskou krajinu - vodohospodářská, klimatická funkce - RZ významně vylepšuje a vyrovnává mikroklimatický a vodní režim krajiny, zadržuje v krajině vodu, snižuje výpar z půdy, zmírňuje teplotní extrémy - orientační funkce - pomoc živočichům i člověku s orientací v jinak často monotónní krajině - další funkce - asanační, organizační, rekreační, kulturní a další
Současný stav, změny	Ochrana: Legislativní ochrana mimolesní zeleně je vcelku dostatečná. Zákonná ochrana rozptýlené zeleně je zajištěna několika způsoby: <ul style="list-style-type: none"> - dřeviny rostoucí mimo les - památné stromy (jednotlivě, soubory, stromořadí) - v rámci ochrany VKP (viz kapitola Významné krajinné prvky) Liberecký kraj je poměrně bohatě pokryt mimolesní zelení, vyjma míst, kde se zachovaly velké bloky intenzivně využívané orné půdy (Svijany - Vlastibořice, Český Dub, Česká Lípa - Zákupy, fenoménem území jsou četné aleje (zejména Frýdlantsko, Lomnicko, Vysocko).
Trend	<ul style="list-style-type: none"> - Místy srůstání mezí a remízků do souvislých porostů; - Nežádoucí odstraňování stromů v sídlech; - Stámutí a odumírání starých stromů - stromořadí, zeleň doprovázející sídla,

	<ul style="list-style-type: none"> - objekty tradičních zemědělských dvorů, okraje humen, sakrální objekty - Nedostatečná péče o staré dřeviny, které však nejsou chráněny institutem Památný strom - Liberecký kraj finančně podporuje ošetření a obnovu alejí a jiných významných dřevin
Problémy	<ul style="list-style-type: none"> - Vymahatelnost zákona v praxi bývá obtížná; - Problematická ochrana v sídlech (cíl zachování jejich charakteristického venkovského obrazu - moderní zahrady s alochtonními druhy, kácení přestárých dřevin bez náhrady pod.); - Místy nežádoucí sukcese, zarůstání původních polí - opuštěná krajina; problém se projevuje negativně především v místech, kde jsou cenná luční společenstva - Údržba. odumírání starých alejí, zajištění obnovy stromofadí podél komunikací; - Chybějící nedostatečná výchovná péče, včasné ošetření a náhrada přestárých dřevin - kumulace problémů v budoucnu; - Mírná absence zeleně v krajinách s intenzivními formami zemědělství - Uplatňování institutu náhradní výsadby dle zákona - Kácení silničních cestních alejí nebo jejich poškozování nevhodnými prořezy (např. jen na průjezdný profil) a solením, - Nadměrné kácení při „údržbě“ břehových porostů, - Ohrožení intravilánové zeleně v sídlech při výstavbě nebo zeleně v chatových osadách, - Ohrožení zeleně zábořem při dopravních stavbách, - Odstraňování křovin či na mezích v zemědělské praxi např. ve snaze rozšířit dotovanou plochu půdních bloků v systému LPIS, - Zanedbaná péče o staré sady, - Poškozování nevhodným, nadměrným nebo neodborným ořezem, při výstavbě sítí a čištění příkopů; - Kácení zeleně v souvislosti s revizí katastru; - Obtížná ochrana krajinné zeleně - nelze chránit všechny meze a remízky, nebo je registrovat jako významné krajinné prvky; - Chybí strategie ochrany krajinné zeleně jako celku s ohledem nejen na přírodní hodnotu, ale i krajinný ráz území - lze využívat institut §12 zákona, což se však neděje.
Pozitiva	<p>Vysoký podíl mimolesní dřevinné vegetace v krajině LK, významný podíl prvků historického členění krajiny (zejména remízky, meze) doprovázených vzrostlou zelení</p> <p>Finanční podpora ošetřování zeleně.</p>

2.2. Významné krajinné prvky (VKP)

Téma	<p>Ochrana a registrace významných krajinných prvků (VKP)</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>zákonem vyjmenované VKP jsou:</i> veškeré lesy, rašeliniště, vodní toky, rybníky, jezera a údolní nivy - <i>registrované VKP mohou být:</i> jiné části krajiny, zejména mokřad, stepní trávník, remíz, mez, trvalá travní plocha, naleziště nerostů a zkamenělin, umělý i přirozený skalní útvar, výchoz či odkryv nebo i cenná plocha porostů, historická zahrada nebo park v sídle, významný přírodní útvar apod.
Význam	<p>VKP ze zákona, tvoří prakticky základní kostru přírodního prostředí v krajině, jde o základní nástroj ochrany zásadních zákonem jmenovaných přírodních složek krajiny. Registrované VKP. Zákon umožňuje registrovat další cenné části krajiny jako VKP:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Biologicky nejcennější jsou porosty stromů a keřů na kamenných snosech, v erozních zářezech (roklích), na skalních výchozech, prameništích a sukcesně zralejší porosty v lemu vodotečí. - Svoji rozlohou významně doplňují nebo i místy převyšují evidované lesní porosty; většinou mává ekologicky příznivější druhové složení než okolní lesy (převažují pionýrské listnaté dřeviny, na určitých biotopech jsou ale hojně zastoupeny i cennější přípravné dřeviny jako je jasan, dub, javory, lípa). - Prostorovým uspořádáním přispívá k ekologické stabilitě krajiny a ke zvýšení přírodní hodnoty krajinného rázu.

	<ul style="list-style-type: none"> - Důležitý je ekotonový charakter mimolesní zeleně, optimální prostředí pro některé druhy živočichů, popř. rostlin, které v současné kulturní krajině již nacházejí jen omezené míře díky nedostatku stanovišť. - Tvoří důležitá stanoviště v krajině. - Mohou být součástí ÚSES
Současný stav, změny	<p>Ochrana: Legislativní ochrana VKP je dostatečná, možnost registrace VKP. Zákonná ochrana VKP je zajištěna ve dvou základních rovinách:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jako významný krajinný prvek krajiny, objekt ochrany - jako součást estetické a přírodní hodnoty krajinného rázu a činitele vytvářejícího harmonické vztahy v krajině <p>Změny: Oproti předcházejícímu období nejsou změny v legislativě a ochraně VKP vyjmenované zákonem jsou řešeny v podrobných kapitolách, viz níže. Potenciál registrovaných VKP není v současné době dobře uchopen ani z hlediska ochrany, ani z hlediska jejich strategického a metodického využití v rámci ÚSES a v rámci obnovy zemědělské krajiny místech s nižší ekologickou stabilitou. Přístup k VKP není jednotný, což může ohrozit významnější segmenty v krajině, které se postupem času staly přírodě blízkými biotopy. Sledování je spíše nahodilé, chybí metodický rámec. Registrované VKP v Libereckém kraji představují ze 70%-80% především vzrostlá zeleň, aleje a parky, ochrana biotopů není prakticky řešena.</p>
Trend	<ul style="list-style-type: none"> - Narůstající potřeba hájit ochranu přírodních a přírodě blízkých segmentů krajiny - Potřeba konkretizace vymezení některých VKP (údolní niva) vyžadovaná potřebami územního plánování - Nástroj registrace VKP se v současné době ke škodě věci nevyužívá (za poslední 2 - 3 roky je nástroj prakticky nevyužíván)
Problémy	<ul style="list-style-type: none"> - Nejednotnost a metodické vedení k registraci a vymezování VKP na národní či krajské úrovni - Nedostatečné využití nástrojů registrace, negativní snižující se trend využití nástroje zákona k registraci VKP - Chybí koncepce ochrany VKP v rámci Libereckého kraje s implementací a aplikací v praxi (ochrana v krajinném rázu, kdy součást ÚSES, kdy registrovat, kdy v rámci ochrany dřevin apod.) - U stavebních záměrů a vodohospodářských opatření je často VKP vnímáno až na základě požadavku OOP - Chybí jednotná registrace v kontextu ÚAP jevu 23a, struktura dat a charakteristika - Nejednoznačné je vymezení údolních niv, které splňují definici VKP jen, pokud se jedná o geomorfologicky definovanou nivu pokrytou typickými přírodními stanovišti. V praxi se tak identifikují údolní nivy, které jsou přítomny samozřejmě souvisle podél většiny vodních toků, až ad hoc při povolování záměrů.
Pozitiva	<ul style="list-style-type: none"> - Obecně vysoký podíl mimolesní dřevinné vegetace v krajině LK, zejména doprovázející meze, remízky, místní komunikace, tradiční okraje sídel s humny - Vysoký plošný podíl plochy lesa, četnost podmáčených stanovišť a mokřadů ve vysoké kvalitě, vodní toky. - Ochrana stávajících registrovaných VKP se daří, probíhá snaha o údržbu a péči.

2.3. Obecná ochrana druhů

Téma	Obecná ochrana rostlin a živočichů
Význam	<p>Cílem je:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ochrana biodiverzity na úrovni druhů - ochrana původního genofondu - ochrana na úrovni populací a ekosystémů, na nichž jsou závislé - ochrana před nadměrnými úhyny rostlin a živočichů při hospodářské činnosti - ochrana ptáků na úrovni jedinců - péče o hendikepované jedince živočichů - obchodování s živočichy a rostlinami omezené mezinárodními úmluvami

<p>Současný stav, změny</p>	<p>Liberecký kraj jako region aktuálně nemá identifikovány druhy, které jsou ohrožené na své existenci. Je proto třeba při posuzování záměrů a projektů vycházet z celostátních červených seznamů, z nichž valná část byla aktualizována v letech 2016-2017, a zohledňovat aktuální celostátní stupeň ohrožení jednotlivých druhů.</p> <p>Poškozování a rušení druhů živočichů a rostlin v rámci běžné hospodářské činnosti se soustřeďuje do těchto problémových okruhů:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Zemědělské hospodaření – hubení škůdců pomocí biocidů, rušení a zraňování živočichů při polních pracích, plošné hubení polních plevelů. 2) Lesnické hospodaření – hubení škůdců pomocí biocidů, rušení a zraňování ptáků a netopýrů při kácení a prořezávkách, likvidace stanovišť obojživelníků při údržbě lesních cest a svážnic. 3) Střety živočichů (ptáci, netopýři) s elektrickým vedením. 4) Doprava - střety živočichů na silnicích a železnicích, fragmentace biotopů a přerušení migračních tras. 5) Výroba elektrické energie a odběry vody z toků – fragmentace toků migračními bariérami, jezy a ovlivněnými úseky, úhyny vodních organismů v MVE. 6) Rybářství – vypouštění rybníků v době rozmnožování obojživelníků a vodního ptactva, zanášení toků pod rybníky splaveninami. 7) Synantropní stanoviště – mizení dříve běžných synantropních živočichů v důsledku hospodářských změn, ohrožení synantropních druhů živočichů při rekonstrukcích staveb a zateplování. 8) Poškození biotopů a stanovišť. <p>Záměrné šíření geograficky nepůvodních druhů, případně kříženců původních druhů pouze na základě povolení orgánu ochrany přírody má za cíl ochranu původního genofondu před genetickou erozí. Část z nepůvodních druhů je dále považována za druhy invazní, které se v krajině rychle šíří nebo se již etablovali. Nejvýznamnější dopad na místní ekosystémy lze pozorovat v těchto oblastech:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Lesnické hospodaření – výsadby autochtonních dřevin s invazním potenciálem (vejmutovka, akát, douglaska), experimentální výsadby, zalesnění imisních holin minulosti (smrk pichalvý), cizorodé hospodářské dřeviny (dub červený). Negativními efekty jsou změna půdních poměrů, degradace bylinného patra, spontánní šíření a kompetice mezi původními dřevinami. 2) Rybářství – ohrožení genofondu původních populací běžně vysazovaných druhů ryb při zarybňování toků (pstruh, mník, lipan aj.). 3) Technická zeleň – výsadby alochtonních druhů s invazním potenciálem podél silnic a staveb v extravilánu. 4) Výsadby kulturních trávníků – neregulované vysazování květnatých i čistě travnatých trávníků silně ohrožuje genofond původních lučních druhů. <p>Povinnost zajistit ochranu všech volně žijících druhů ptáků je realizována prostřednictvím § 5a a § 5b zákona č. 114/1992 Sb. Zejména se jedná o ochranu před úmyslným vyrušováním a usmrcováním (vyjma zvěře ve schválené doby lovu), ochranu hnízd a vajec před poškozováním, držení, chov, obchod se zakázanými druhy. Problematickými okruhy jsou zejména:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Zraňování ptáků na elektrických vedeních – v případě VVN se jedná o zraňování nárazem, v případě VN připadá v úvahu i zraňování elektrickým proudem. 2) Zraňování ptáků VE a na odrazivých plochách staveb. 3) Rušení ptáků a poškozování hnízd při kácení dřevin. 4) Aplikace odchylného postupu v případě špačka polního, kormorána velkého či volavky popelavé. 5) Kácení doupných stromů v lesích i mimo les, odstraňování keřů a snižování hnízdních příležitostí obecně.
<p>Trend</p>	<p>- Intenzifikace negativních vlivů dopravy, lesnictví, zemědělství i stavební činnosti.</p>
<p>Problémy</p>	<p>- Intenzifikace dopravy přináší větší míru nežádoucí fragmentace krajiny a zvýšené úhyny živočichů na komunikacích.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Tlak zemědělských subjektů na používání rodenticidů, pesticidů a dalších biocidů, slučování obdělávaných pozemků do velkých půdních bloků, likvidace biotopů v intenzivních pastevních areálech. - Pokračující degradace přírodních stanovišť a genetická eroze rostlinných druhů luk. - Intenzifikace lesnického hospodaření za využití holoseči a výkonné techniky pracující i v noci. - Dočasná ztráta lesních biotopů v důsledku sucha a následné gradace kůrovců. - Fragmentované vodní toky s MVE.
Pozitiva	<p>Dostatek relevantních metodických materiálů. Posun ve vnímání ochrany druhů ze strany vlastníků, hospodařících subjektů a veřejnosti. Postupná rekonstrukce ptákům nebezpečných VN.</p>

2.4. Neživá příroda

Téma	<p>Ochrana objektů neživé přírody, které jsou</p> <ul style="list-style-type: none"> - jeskyně a přírodní jevy na povrchu, které s jeskyněmi souvisejí (např. krasové závrtky, škrapy, ponory a vývěry krasové vody) - paleontologické nálezy - skalní útvary - nerosty - stará důlní díla (jak geologická historie, tak současné biotopy netopýrů)
Význam	<p>Neživá příroda je důležitou součástí krajiny a je zcela nezbytnou podmínkou pro vývoj živých organismů. Z širšího pohledu prakticky vytváří podmínky pro život. Řadíme sem vodu, vzduch, sluneční záření, horniny i nerosty.</p> <p>Předmětem ochrany jsou z hlediska zákona především specifické projevy neživé přírody v podobě útvarů, jako jsou: jeskyně a přírodní jevy na povrchu, které s jeskyněmi souvisejí (např. krasové závrtky, škrapy, ponory a vývěry krasové vody), paleontologické nálezy, skalní útvary, nerosty. Všechny jmenované útvary akcentují přírodní hodnotu v území, dotváří nebo spoluurčují ráz krajiny, vytváří charakteristická stanoviště a jsou mnohdy významnými přírodními hodnotami krajiny, jsou součástí hodnoty historické a kulturní. Velice významný i edukativní význam (jako živé učebnice geologie, zemských procesů apod.).</p>
Současný stav, změny	<ul style="list-style-type: none"> - plošné střety zájmů ochrany přírody s těžbou či chráněným ložiskovým územím (dále CHLÚ), jsou podrobně řešeny v mapových podkladech návrhu Surovinové politiky Libereckého kraje; - velká část geologických významných lokalit v Libereckém kraji je již nyní z hlediska ochrany přírody chráněna jako maloplošné zvláště chráněné území a to jak v kategorii národní přírodní památka, tak v kategorii přírodní památka, a to jak na území v kompetenci Libereckého kraje, tak na území v kompetenci AOPK ČR (např. NPP Bozkovské dolomitové jeskyně, NPP Panská skála, PP Tachovský vodopád, NPP Strážník, PP Apolena, PP Trosky, PR Hruboskalsko, NPP Kozákov, NPP Suché skály, PR Klokočské skály, PP Ondříkovský pseudokrasový systém, PR Ptačí kupy, PP Bílé kameny, NPP Čertova zeď, PP Stohánek, PP Vranovské skály, PP Naděje, PP Pustý zámek, PP Provodínské kameny, PP Kokofínský důl, PP Kamenný vrch u Křenova, PP Martinské stěny, PP Stříbrný vrch, PP Divadlo, PP Široký kámen). Na části jmenovaných lokalit je předmětem ochrany jak vlastní geologický útvar, tak na ně vázaná rostlinná a následně i živočišná společenstva, či je předmětem ochrany konkrétní zvláště chráněná rostlina (např. vláskatec tajemný – PP Kaňon potoka Kolné ve správě Krajského úřadu Libereckého kraje); - V kompetenci Libereckého kraje jsou pak chráněné geologické útvary: PP Panský lom (bazaltový -čedičový suk), PP Borecké skály (pískovcové skalní město), PP Kodešova skála (bazaltový -čedičový suk), PP Bílá skála (vyreparovaná křemenná žíla), PP Terasy Ještědu (komplex kryoplanáčnických teras a izolovaných skal), PP Stříbrník (bazaltový -čedičový suk), jeskynní systém je pak předmětem ochrany také u PR Údolí Vošmendy (dolomitické jeskyně), a paleontologické nálezy jsou

	<p>chráněny u PP Kovářův mlýn (druhohorní zkameněliny v jílovcích). Podzemí je součástí ochrany také v PR Velký Vápenný (zde ležící Západní jeskyně je EVL pro vrápence malého), PP Skalice u České Lípy;</p> <p>- část geologických zajímavostí je chráněna i jako registrované významné krajinné prvky – úřady s rozšířenou působností – např. Městský úřad Lomnice nad Popelkou zaregistroval jako VKP historické snosy kamení z polí s roztroušenou zelení – „Rváčovské hrobky“, nebo výskyt paleontologických nálezů – „Zářez trati na Ploužnici“, dále čedičový suk „Bradlec“.</p>
Trend	<ul style="list-style-type: none"> - V posledních letech vzrůstá tlak na těžbu stavebních surovin, kterých začíná být nedostatek, což se může projevit snahou o těžbu kamene a jiných přírodních surovin. - Pokračující útlum hornické činnosti na části stávajících lokalit. - V současné době narůstá snaha chránit geologické dědictví prostřednictvím tzv. geoparků. Geopark představuje území, které zahrnuje konkrétní geologické dědictví a má strategii udržitelného územního rozvoje. Tyto geologické lokality jsou z odborného hlediska významné a reprezentativní. Geopark vzniká iniciativou místních obyvatel zaměřenou na dobrovolnou ochranu, prezentaci, interpretaci hodnot, vzdělávání a šetrné využívání území cestovním ruchem. Prakticky jde o aplikaci shodující se s principy Evropské úmluvy o krajině. V zákoně však tato územní ochrana nemá oporu. - Na území České republiky leží devět národních geoparků, do území Libereckého kraje zasahují dva Český ráj a Ralsko. Geopark Český ráj jako jediný v republice pro svou výjimečnou geologickou, přírodní a kulturní rozmanitost obdržel v roce 2015 certifikát Globální Geopark UNESCO. - Vzhledem k platné legislativě (horního zákona a legislativy s ním spjaté, či zákon na ochranu ZPF), není již takový striktní požadavek na navrácení rekultivovaných ploch těžeben do ploch ZPF a PUPFL a je ponechána částečná možnost pro zakládání vodních ploch v krajině a ponechání ploch pro spontánní sekundární sukcesí. Často však tyto přírodě blízká opatření naráží na potřebu změn schválených plánu otvírky a dobývky, zejména plánu rekultivace.
Problémy	<ul style="list-style-type: none"> - sanace následků těžby, - střety zájmů v přípravných řízeních na nových lokalitách ložisek stavebních písků a štěrkopísků, - rekultivace ploch starých pískoven, - řešení dalšího postupu sanace kontaminovaného horninového prostředí v bývalém VVP Ralsko, a v území po těžbě uranu, - problematika lokálních střetů zájmů OP a podnikatelských aktivit. - přímé střety se zájmy ochrany přírody
Pozitiva	<p>Území je z hlediska neživé přírody velmi bohaté nejen na řadu skalních útvarů, ale i nalezišť polodrahokamů a paleontologických nálezů. Pestrá geologická skladba krajiny. Kladný vliv nerektivovaných ploch těžby s vodními prvky a samovolnou sukcesí na pestrost rostlinných a živočišných společenstev.</p> <p>Přímý vztah těžebních ploch na výskyt některých zvláště chráněných druhů – vlha pestrá, ropucha krátkonohá, břehule obecná.</p>

2.5. Krajinný ráz

Téma	Krajinný ráz, hodnocení a ochrana
Význam	<p>Krajinný ráz</p> <ul style="list-style-type: none"> - je určující pro vnímání celkové kvality území a jeho částí: <ul style="list-style-type: none"> - Vysoká přírodní hodnota krajinného rázu souvisí s kvalitou přírodního prostředí a mírou přítomností přírodních a přírodě blízkých území a segmentů krajiny; - Kulturní hodnoty vytvářené kulturními prvky, jež nesou vysokou historickou hodnotu, nebo jsou v harmonii s přírodním prostředím, - Harmonické vztahy tvoří soulad kulturního prostředí s přírodními podmínkami, vytváří pozitivně přijímané prostorové vztahy i celkový obraz krajiny, - Kulturní dominanty akcentují charakter hodnot a jsou významnými póly

	<p>v krajině;</p> <ul style="list-style-type: none"> - vyznačuje charakter určité krajiny a je vyjádřením jejích znaků a hodnot; - podporuje a akcentuje vnímání vztahů a hodnot v krajině; - vyšší kvalitou zvyšuje rekreační a obytný potenciál krajiny; - zajišťuje ochranu hodnot kulturní krajiny s cílem je zachovat a případně obnovit či vytvořit nové.
<p>Současný stav, změny</p>	<p>V podstatě platí popsané problémy v aktualizovaném materiálu KOP LK (I. aktualizace). Je však třeba přihlídnout k vývoji území a sledovat tento vývoj prostřednictvím zákonných kritérií.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Přírodní hodnota: LK patří mezi nejmalebnější kraje ČR, důkazem toho je plošné zastoupení velkoplošných CHÚ (1 národní park, 5 CHKO), zbylé prostory se vyznačují vysokým podílem luk a pastvin, vzrostlé zeleně v krajině a řadou plošně významných přírodě blízkých segmentů krajiny, existencí specifík (naleziště minerálů Pod Kozákovem apod.); - Estetická hodnota: Území díky přítomnosti horstev, pískovcových skalních měst, hluboce zaříznutých údolí, členitému a pestrému reliéfu i geologickému podloží, řadě regionálních forem tradiční výstavby, sídel, jež se vyznačují vysokou dochovaností, se vyznačuje vysokou estetickou hodnotou; vyjma míst v okolí velkých měst, kde převažuje zemědělská krajina zastoupená velkoplošnými scelenými bloky orné půdy s nízkým podílem zeleně a přírodě blízkých či přírodních biotopů (např. v okolí Hodkovic, Českého Dubu, Svijan, České Lípy, Frýdlantu, Lomnice n. P.) a kde se významně projevuje vliv průmyslové zástavby a suburbii (např. Liberec, Turnov, Jablonec nad Nisou - Rýnovice, Hrádek nad Nisou, České Lípy), oblast Vysokého nad Jizerou je krajinářsky velmi zajímavé území s typickou architekturou), Podkozákovsko, vysokou estetickou hodnotou se vyznačují též krajiny území CHKO a KRNAP; - Harmonické vztahy a měřítko v krajině: Rámcově se území kraje vyznačuje převažujícími harmonickými vztahy kulturního prostředí sídel a prostorového uspořádání krajiny s přírodními podmínkami a přírodním rámcem území, vyznačuje se nebývale vysokou přítomností historických a kulturních hodnot v podobě stavebních objektů, krajinných kompozic, dochovaných prvků historického prostorového uspořádání původní plužiny sídel, nebývale vysokou přírodní hodnotou řady prvků a složek krajiny aj. - Kulturní dominanty: Nejvýznamnější dominantou LK je bezesporu stavba hotelu a vysílače na hoře Ještěd, avšak kraj oplývá vysokým množstvím řady dominant ať již středověkých hradů, mnoha zámků, kostelů či specifických kamenných vyhlídek, řada měst ve svém centru stále tvoří charakteristický historický soubor zástavby, jež podléhá památkové ochraně;
<p>Trend</p>	<ul style="list-style-type: none"> - narůstající ovlivnění rázu krajiny kraje rekreací, která mění tvář řady malebných prostorů v kraji - poslední desetiletí roste tlak výstavby rekreačních center, areálů, staveb k ubytování, výstavby rekreačních objektů pro individuální rekreaci, tlak rekreačního využití atraktivních částí krajiny kraje (zejména území CHKO a NP a jejich okolí, ale také prostory v okolí hory Ještěd - sjezdovky) v jehož důsledku řada míst ztrácí svůj tradiční obraz i hodnoty krajinného rázu, tento vliv významně akcentuje "blízkost" pražské aglomerace; - ovlivnění rázu krajiny novodobou suburbanizací a exploatací venkova a okrajů menších měst novodobou výstavbou, jež je podporováno nedostačujícím bytovým fondem ve městech, nízkou nabídkou kvalitního městského prostředí a trendem tzv. bydlení v přírodě - výsledkem je zvyšující se nepřirozená stavební aktivita ve venkovském prostoru, jež významným způsobem ovlivňuje obraz tradičních vsí a cenných okrajů venkovských sídel, která nejsou nabídkou služeb připravena, což zvyšuje dopravní zatížení území, tlak na doplnění dopravní infrastruktury, vytváří přirozenou demografickou bilanci; - postupné opouštění zemědělské krajiny, snížení aktivit spojených se starostlivostí o krajinu, což se v krajinném rázu projevuje: změnou tradičního venkovského sídla (zejména v dostupné vzdálenosti větších měst), kde se jednak ztrácí přirozený harmonický vztah sídla a krajiny (statek - plužina), ale také tradiční obraz sídla (novodobá výstavba má městský charakter a přirozené uspořádání ploch bez vazby na krajinu), změnou charakteru krajiny, která je místy opouštěná a udržována pomocí dotací (sečení, pastva, ekologické zemědělství apod.), jejím zarůstáním náletovými dřevinami a lady, změnou vztahů a měřítko v krajině (využívání krajin má zcela odlišný charakter a vazbu k sídelní struktuře, novodobá zástavba se měřítkem i proporcemi zcela odlišuje od té tradiční);

	<ul style="list-style-type: none"> - rostoucí tlak na výstavbu objektů, které se svou funkcí, proporcemi a hmotou, měřítkem i vztahy zcela vymykají regionální úrovni - jde především o halové objekty výroby a skladování (zejména spojených s páteřními komunikacemi a dálnicí), větrné elektrárny či plošně se uplatňující fotovoltaické elektrárny na zemědělské půdě, dopravní infrastruktura bez začlenění vytvářející bariéry v krajině aj.; - plánovaná rekodifikace Stavebního práva se projeví nejvýznamněji v uplatňování ochrany krajinného rázu v rámci připomínek DOS; - chybí metodické vedení (metodický pokyn MZP); - stále více se uplatňuje trend přenést hlavní těžiště ochrany krajinného rázu do územního plánování prostřednictvím ÚAP, požadavků a připomínek OOP.
Problémy	<ul style="list-style-type: none"> - sílící rozrůstání venkovských sídel zástavbou bez kontextu; - vysoký tlak na výstavbu rekreačních objektů a zařízení; - průmyslové zóny s halovými objekty pro výrobu a skladování narušující obraz krajiny, harmonické měřítko a vztahy v krajině i v sídle; - změna hospodářského využívání krajiny projevující se v postupné ztrátě pestrosti krajiny, úpadku tradiční zemědělské krajiny; - nejednotnost materiálů preventivního a kauzálního hodnocení, chybí mnohdy detail, obecné nebo nejasné nastavení ochranných podmínek, nízká provázanost dat a údajů směrem k ÚAP, chybějící aktualizace jevu; - chybí dotační podpora pro pořizování materiálů preventivního hodnocení krajinného rázu na úrovni obcí - nedostatečná spolupráce v rámci OP.
Pozitiva	Vysoký podíl hodnot krajinného rázu, pestrá škála různých typů krajin a jejich dílčích prostorů a jejich atraktivita, vysoká přírodní a estetická hodnota území.

2.6. Přírodní parky

Téma	Přírodní parky, vymezení, vyhlášení a jejich ochrana
Význam	Zajištění ochrany krajinařsky cenných prostorů v krajině.
Současný stav, změny	<p>Na území Libereckého kraje jsou vyhlášeny tři přírodní parky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Přírodní park Ještěd - nařízení LK č. 5/2005 - Přírodní park Peklo - nařízení OkÚ Liberec č. 4/97 (___) - Přírodní park Maloskalsko - nařízení LK č. 3/2006 <p>Stávající ochrana se jeví dostatečná, zasloužila by si však ucelenou koncepci cenných území Libereckého kraje z hlediska jejich krajinného rázu s detailním zaměřením na sídla a důležité dílčí vztahy, řešení konkrétních častých problémů a střetů se zájmy ochrany přírody</p>
Trend	<ul style="list-style-type: none"> - Liberecký kraj je stabilizovaný ve smyslu vymezování a vyhlásování nových přírodních parků - Lze očekávat, díky atraktivitě území, zvyšující se tlak na nežádoucí využití území přírodních parků dle jejich specifik (Ještěd - rozšíření areálu sjezdovek, Peklo – výstavba vodním nádrže na Lomnici)
Problémy	<ul style="list-style-type: none"> - Přírodní park Ještěd - střety se SKI areálem - tlak na území parku - Maloskalsko, tlak na rekreační výstavbu
Pozitiva	Území přírodních parků chrání krajinařsky cenné partie Libereckého kraje, které nejsou chráněny institutem velkoplošného zvláště chráněného území.

2.7. Územní systém ekologické stability (ÚSES)

Téma	Územní systém ekologické stability, vymezování, konsolidace a rozvoj
Význam	Vymezení ÚSES přináší progresivní přístup k ochraně biologické rozmanitosti prostředí. Zabezpečování ÚSES v krajině vede k

	<ul style="list-style-type: none"> - uchování a podpoře rozvoje přirozeného genofondu krajiny prostřednictvím biocenter a biokoridorů, - zajištění příznivého působení na okolní ekologicky méně stabilní části krajiny a jejich prostorové oddělení, - podpoře možnosti polyfunkčního využívání krajiny (v primární, sekundární i terciální struktuře, v kulturní krajině), - uchování významných krajinných fenoménů.
Současný stav, změny	<p>Současný stav ÚSES – nadregionální prvky ÚSES jako ÚAP poskytované MŽP, platnost regionálního a nadregionálního ÚSES odsouhlasena příslušnými orgány ochrany přírody a jeho platnost zakotvena v Zásadách územního rozvoje Libereckého kraje. Na základě revizí ÚSES je prováděna jeho aktualizace v souladu s platným zněním metodiky ÚSES.</p> <p>Platí nadále střety:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Střety ÚSES a liniových staveb - Střety ÚSES s výstavbou (urbanizace krajiny) - Střety ÚSES a těžby nerostných surovin - Střety ÚSES a zemědělství (chybí vůle k založení biocentra...apod.)
Trend	<ul style="list-style-type: none"> - Vytyčení ÚSES v souladu s platnou metodikou v daných parametrech - Vytyčení ÚSES mimo současně zastavěné území - Vytyčení ÚSES v co nejvyšší možné jako funkčního systému - Snaha vytyčit ÚSES jako dlouhodobě plošně a funkčně stabilní - Změny ÚSES navrhovat autorizovanými osobami s dostatečným odborným odůvodněním
Problémy	<p>Výhoda a zároveň určitá nevýhoda vymezení ÚSES je aplikace ostrovní teorie. Nevýhodu lze spatřit především v aplikaci, kdy je projektant nucen "otrocky" plnit určité parametry vymezení biocenter a vedení biokoridorů namísto toho, aby vyjádřil skutečnou podstatu daného území, krajiny a odrazil tak jeho skutečnou podstatu. Dalším problémem je kvalita díla, vymezení ÚSES je poměrně náročný proces, který vyžaduje vysokou erudici, což mnohdy omezuje výběr zpracovatelů. Za problémy lze dále považovat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - efektivní koordinace lokálních úses - spojování biokoridorů na hranicích obcí - odborná kvalita vymezených lokálních ÚSES v rámci územního plánování - časté změny metodiky a následně i její aplikace - ÚSES nejsou shodná se studii migrační propustností krajiny pro velké savce - nedostatečná finanční podpora státu na zfunkčnění prvků ÚSES či převedení těchto prvků do majetku státu či samosprávy - problémy s délkou aktualizací platného ÚSES- prostřednictvím schválené územně plánovací dokumentace
Pozitiva	<p>ÚSES je významným nástrojem ochrany přírody směřující k zachování základní kostry ekologické stability v území. Přispívá k zachování cenných přírodních částí krajiny a důležitých vazeb mezi nimi a je-li správně koncipován, může být jedním z účinných nástrojů vedoucím v praxi fungující obnovy ekologických služeb přírodních ekosystémů. ÚSES je nedílnou součástí územních plánů kraje i obcí a jako takový je významným nástrojem ochrany přírody v územním plánování. Chrání do určité míry nezastavěné území v krajině, je významným a často jediným nástrojem k zajištění migrační propustnosti krajiny pro organismy.</p>

3. Zvláštní ochrana přírody

3.1. Velkoplošná zvláště chráněná území (VZCHÚ)

Téma	Velkoplošná zvláště chráněná území (VZCHÚ)
Význam	Cílem ochrany přírody a krajiny na území NP Krkonoše je uchování a zlepšení jeho přírodního prostředí, zejména ochrana či obnova samofidických funkcí přírodních systémů, přísná ochrana volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, zachování

	<p>typického vzhledu krajiny, naplňování vědeckých a výchovných cílů, jakož i využití území národního parku k ekologicky únosné turistice a rekreaci nezhoršující životní prostředí.</p> <p>CHKO jsou rozsáhlá území s harmonicky utvářenou krajinou, charakteristicky vyvinutým reliéfem, významným podílem přirozených ekosystémů lesních a trvalých travních porostů, s hojným zastoupením dřevin, popřípadě s dochovanými památkami historického osídlení. Posláním CHKO je ochrana všech hodnot krajiny, jejího vzhledu a jejich typických znaků i přírodních zdrojů a vytváření vyváženého životního prostředí.</p>
<p>Současný stav, změny</p>	<p>KRNAP je bilaterálním národním parkem. Na polské straně Krkonoš je vyhlášen Karkonoski Park Narodowy. V současné době jsou zpracovávány zásady péče o KRNAP. V rámci své agendy Správa KRNAP monitoruje stav předmětů ochrany NP. KRNAP je také členem několika mezinárodních organizací, např. Federace EUROPARC, Mezinárodní unie na ochranu přírody (IUCN), International Ranger Federation. KRNAP je nositelem řady projektů, které jsou financovány z národních i mezinárodních zdrojů. Ve Vrchlabí funguje genetická banka. KRNAP spravuje krkonošská muzea a návštěvnická centra. Nyní probíhá rekonstrukce muzea Kámen a život ve vrchlabském klášteře. Správa KRNAP ve spolupráci s CHKO Jizerské hory vydává časopis Krkonoše – Jizerské hory a soubor odborných prací s názvem Opera Corcontica – Krkonošské práce.</p> <p>Státní správu na území CHKO vykonávají regionální pracoviště (RP) AOPK ČR. V Libereckém kraji se jedná o RP Liberecko (státní správa na území CHKO Český ráj, CHKO Jizerské hory a CHKO Lužické hory, RP SCHKO České středohoří a RP SCHKO Kokořínsko-Máchův kraj.</p> <p>Pro řešení aktuálních problémů byly v rámci AOPK ČR ustanoveny odborné skupiny (pro rekreaci a sport, pro vodní ekosystémy, komise pro rybí přechody, na ochranu entomofauny, pro program Dům přírody, pro řešení problematiky dopravní a energetické infrastruktury, Architektonická komise AOPK ČR, pro Nálezovou databázi ochrany přírody, pro územní systém ekologické stability, pro CITES, pro Úmluvu o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, pro informatiku, pro práci s veřejností a pro společnou zemědělskou politiku.</p> <p>AOPK ČR vydává časopisy pro odbornou veřejnost: Časopis Příroda a Časopis Ochrana přírody. Správa CHKO Jizerské hory vydává zpravodaj regionálního pracoviště Liberecko Úpolín. Ve spolupráci s Regionálním muzeem Mělník vydává Správa CHKO Kokořínsko – Máchův kraj periodikum SOSNA - metodický a informační zpravodaj.</p> <p>AOPK je řádným členem Evropského tématického střediska biologické rozmanitosti (ETC/BD), je partnerem Evropského střediska ochrany přírody (ECNC), dále je členem Mezinárodní unie na ochranu přírody (IUCN) a Federace EUROPARC. Je národním koordinátorem pro Karpatskou soustavu chráněných území (CNPA), zajišťuje spolupráci s Radou Evropy, zastupuje ČR při práci ve Stálém výboru Bernské úmluvy. Chráněná krajinná oblast Kokořínsko – Máchův kraj byla vyhlášena nařízením vlády ze dne 9. dubna 2014 s účinností od 1. září 2014.</p>
<p>Trend</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Sledování stavu předmětů ochrany v rámci VZCHÚ – stanovení indikátorů? - Realizace řady projektů pro zadržení vody v krajině (tůňe, rybníky, revitalizace vodních toků) - Projekty na podporu výskytu původních druhů dřevin v lesích – např. sběr semenného materiálu - Podpora populací zvláště chráněných a ohrožených druhů – transfery, výsevy, zábrany proti uhynutí obojživelníků na silnicích - Dotační programy a projekty na zajištění péče o nelesní společenstva – např. projekt Life Corcontica v NP Krkonoše - Správa dat, výzkum a monitoring na správách NP a CHKO – např. společný projekt NP Krkonoše a CHKO Jizerské hory „Tetřívěk obecný - v Krkonoších a Jizerských horách jsem (ještě) doma“, monitoring rybích přechodů v CHKO Jizerské hory - Role správ NP a CHKO v regionálním rozvoji – realizace návštěvnické infrastruktury, ekovýchovná centra (např. Dům přírody v CHKO Český ráj, ekovýchovné centrum KRTEK v KRNAP) - Akce pro veřejnost – např. Festival přírody, tématické vycházky, ekovýchovné programy pro školy i veřejnost, Slavnost jizerských luk, Soví noc, - Vydávání odborných publikací a propagačních materiálů pro veřejnost - Architektonické limity pro výstavbu – studie preventivního hodnocení krajinného rázu NP a CHKO, vydávání publikací se stanovenými limity pro výstavbu

<p>Problémy</p>	<p>Problémy v jednotlivých VZCHÚ se liší dle charakteru a stavu jejich přírodního prostředí. Jsou podrobně popisovány v plánech péče o CHKO, případně v zásadách péče o NP. V následujícím výčtu jsou uváděny jen některé spíše obecně platné problematické okruhy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lesní ekosystémy (Imisní zátěž a poškozování lesních ekosystémů v CHKO Jizerské hory, vysoký podíl monokulturních lesů v CHKO Lužické hory, zjednodušená druhová skladba, nedoceňování původního genofondu při obnově porostů, nadstavy spárkaté zvěře, nedostatečné využívání přírodních procesů při obnově lesa) - Zajištění finančních prostředků pro dlouhodobé obhospodařování nelesních společenstev - Zemědělské využívání krajiny (např. nadměrné zornění zemědělské půdy v CHKO Český ráj), absence mezí souvisí s vodní erozí a úbytkem biodiverzity - Těžba nerostných surovin (České středohoří) - Snížení retenční schopnosti krajiny (např. CHKO Jizerské hory), technicky upravené vodní toky i v horských oblastech včetně migračních bariér, využívání rybníků pro intenzivní chovy ryb (např. CHKO Český ráj) - Chybí koncepce komunikace správ NP a CHKO s veřejností - Nedostatečná práce s obcemi a místními občany - Usměrnování výstavby – nezbytné je kvalitní posouzení územně plánovacích dokumentací a jednotně nastavená pravidla - Nadměrná návštěvnost senzitivních oblastí – např. vrchol Sněžky, Jizerský hřeben, Hruboskalsko, řeka Ploučnice v CHKO Kokořínsko – Máchův kraj - Rozvoj lyžařských areálů včetně výstavby lanovek (NP Krkonoše, CHKO Jizerské hory, rozvoj běžeckých tras v CHKO Jizerské hory) - Zvyšování tlaku horolezectví (Český ráj), cykloturistiky, masové sportovní akce - Odběr vody pro zasněžování lyžařských areálů (NP Krkonoše)
<p>Positiva</p>	<p>Vysoké územní zastoupení velkoplošných chráněných území svědčí o vysoké hodnotě území z hlediska kvality přírody a krajiny. Snaha a koncepční přístup k péči o přírodu a krajinu na území VZCHÚ a příkladný přístup k výkonu státní správy a spolupráce napříč orgány ochrany přírody a krajiny. Vysoká pestrost typů krajiny zařazených do VZCHÚ. Dobrá spolupráce s místními samosprávami, snaha o komunikaci.</p>

3.2. Maloplošná zvláště chráněná území (MZCHÚ)

<p>Téma</p>	<p>Maloplošná zvláště chráněná území (MZCHÚ)</p>
<p>Význam</p>	<p>Cílem ochrany na území MZCHÚ nejčastěji bývá udržení nebo zlepšení dochovaného stavu území nebo ponechání území či jeho části samovolnému vývoji. V rámci Libereckého kraje jsou chráněny v rámci MZCHÚ zejména rozsáhlé a zachovalé lesní porosty, mokřadní území, ale také geomorfologicky významná území (např. pískovcová skalní města) nebo zimoviště netopýrů.</p>
<p>Současný stav, změny</p>	<p>V LBK je soustava MZCHÚ stabilizovaná. Jsou dostatečně chráněny významné přírodní fenomény včetně geologických a geomorfologických. Úpravy hranic MZCHÚ jsou prováděny pouze z důvodu zpřesnění geodetického vytyčení. Vyhlášení MZCHÚ v návaznosti na vymezené evropsky významné lokality bylo dokončeno. V roce 2014 byla vymezena nová CHKO Kokořínsko – Máchův kraj, kdy došlo k zajištění ochrany na území Dokeska. Za doby platnosti Aktualizace koncepce OP LBK, resp. od roku 2013, bylo vyhlášeno na území Libereckého kraje 7 nových MZCHÚ: PP Pískovna u Žizníkova PR Údolí Jizery PP Meandry Ploučnice u Mimoně PP Niva Ploučnice u Žizníkova PP Červený rybník PP Černá Desná (CHKO Jizerské hory) PP Tesařov (CHKO Jizerské hory) Zpracování inventarizačních průzkumů v návaznosti na předměty ochrany MZCHÚ (zejména PR a PP) a aplikace výsledků v péči o ně.</p>

	<p>AOPK ČR je nositelem projektu inventarizace rostlin a živočichů na území MZCHÚ. Povinnost náhrady újmy za ztížení zemědělského nebo lesního hospodaření, která byla včleněna do § 58 zákona č. 114/1992 Sb.</p> <p>V rámci VZCHÚ jsou v plánech péče navržena nová území pro vymezení MZCHÚ (např. V CHKO Český ráj – Besedické skály, Drábovna, Komárovský rybník).</p>
Trend	<ul style="list-style-type: none"> - Zavádění nových přístupů v péči o předměty ochrany v MZCHÚ (např. pastva velkých býložravců, narušování terénu pojezdy techniky). - Zvýšení komunikace mezi OOP a vlastníky, případně správci území MZCHÚ. - V plánech péče o MZCHÚ jsou vymezeny indikátory a jejich stav pro monitoring stavu předmětů ochrany MZCHÚ. Z toho vyplývá nutnost sledování těchto indikátorů a vyhodnocení stavu předmětů ochrany.
Problémy	<ul style="list-style-type: none"> - Personální a finanční náročnost zpracování inventarizačních průzkumů a studií pro aktualizace plánů péče o MZCHÚ. - Finanční náročnost na zajištění péče o předměty ochrany MZCHÚ, zvláště regulačního mgmt. - Stanovení priorit při realizaci opatření navržených v plánech péče o MZCHÚ. - Nedostatek kvalitních dodavatelů opatření v rámci péče o MZCHÚ. - Nadměrné rekreační zatížení některých MZCHÚ (např. vodáctví, turistika, horolezectví, masové sportovní akce). - Rozsáhlé plochy těžby v lesních porostech napadených kůrovcem v rámci MZCHÚ (např. NPR Břehyně – Pecopala).
Pozitiva	<p>Stabilizace sítě MZCHÚ v působnosti správy KÚ LBK.</p> <p>Vymezení řady plošně rozsáhlých MZCHÚ zajišťující ochranu významných fenoménů v rámci Libereckého kraje.</p> <p>Vyhlášení nové CHKO Kokořínsko – Máchův kraj v rámci bývalého VVP Ralsko, kde byla vymezena řada MZCHÚ (např. NPP Jestřebské slatiny, NPP Swamp), které hostí unikátní mokřadní ekosystémy v ČR.</p> <p>Některá MZCHÚ jsou také lokalitami chráněnými dle Ramsarské konvence (Horní Jizera, Novozámecký a Břehyňský rybník, Mokřady Liběchovky a Pšovky).</p> <p>Řada nevládních organizací pečujících o MZCHÚ.</p>

3.3. Natura 2000

Téma	Natura 2000
Význam	Cílem soustavy Natura 2000 je zajištění a udržení příznivého stavu předmětů ochrany EVL a PO na území ČR a v rámci dané biogeografické oblasti. Dílčími cíli je proto zajištění ochrany EVL a PO, péče o předměty ochrany a sledování jejich stavu.
Současný stav, změny	<p>MŽP pověřilo AOPK ČR sledováním stavu stanovišť a druhů na celém území ČR. Data z mapování a monitoringu stanovišť jsou součástí digitální vrstvy mapování biotopů a data ze sledování výskytu (resp. data o stavu) druhů jsou součástí Nálezové databáze ochrany přírody (ND OP AOPK ČR).</p> <p>Monitoring pro reporting dle čl. 12 směrnice o ptácích provádí AOPK ČR ve spolupráci s Českou společností ornitologickou v 6-letých cyklech. Zprávy z monitoringu jednotlivých druhů ptáků a ptačích oblastí jsou dostupné na www.ochranaprirody.cz.</p> <p>Pravidelně jsou monitorovány druhy z přílohy II, IV a V směrnice o stanovištích. V souladu s čl. 17 směrnice o stanovištích zpracovává AOPK ČR každých 6 let zprávu o stavu evropsky významných fenoménů. Poslední reporting byl odevzdáván v roce 2019. Implementace soustavy Natura 2000 byla v Libereckém kraji dokončena. Pokud je forma ochrany EVL realizována vyhlášením MZCHÚ, je pro lokalitu zpracován plán péče. Soubory doporučených opatření pro lokality soustavy Natura 2000 jsou postupně zpracovávány AOPK ČR. Celkem zde bylo vyhlášeno 50 EVL a 3 PO (Krkonoše, Jizerské hory a Českolipsko-Dokeské pískovce a mokřady).</p>
Trend	<ul style="list-style-type: none"> - Na úrovni ČR probíhají jednání mezi MŽP (AOPK ČR) a Evropskou komisí. V návaznosti na bilaterální jednání k dostatečnosti soustavy Natura 2000 v letech 2018/2019 je nezbytné ověřit vhodnost zařazení 77 fenoménů do existujících lokalit (hodnocení „IN MIN“), které jsou hodnoceny jako nedostatečně zastoupené v soustavě Natura 2000 v ČR. Dále se jedná o prověření vyhlášení

	<p>nových lokalit v 6 případech. Verifikace proběhne do konce roku 2020, v návaznosti na tento časový horizont lze očekávat zahájení legislativního procesu.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Technická novelizace národního seznamu bude zahrnovat revizi forem ochrany a revizi hranic lokality, zejm. v případech, kde nepřesnost vyvolává problémy při ochraně lokality. - Revize cílů ochrany na základě nových informací z monitoringu. - Na území Libereckého kraje je dokončeno vyhlášení lokalit soustavy Natura 2000. Jsou zpracovány plány péče a hranice jsou v terénu vymezeny. V přípravě rozšíření EVL Kozlov-Tábor. - Pro jednotlivé EVL jsou zpracovávány SDO (zajišťuje AOPK ČR). Zajištění komunikace LBK s AOPK ČR při předání informací o stavu předmětů ochrany a výsledků inventarizačních průzkumů pro zpracování SDO a jejich aktualizacích. - Vzhledem k omezeným finančním zdrojům na péči o soustavu Natura 2000 je vhodné zavést prioritizaci péče. Nyní jsou poskytovány dotace na zajištění opatření obnovního (asanačního) managementu, ale finanční prostředky pro realizaci regulačního managementu scházejí. - Budování návštěvnické infrastruktury – nyní zejména NP, CHKO, vhodné realizovat i mimo velkoplošná chráněná území. - Evropsky významnými druhy, jež mohou způsobit socioekonomické konflikty vč. ekonomických škod a stát za tyto škody vyplácí náhrady a řeší předcházení škod, jsou na území LBK vlk obecný (<i>Canis lupus</i>) a vydra říční (<i>Lutra lutra</i>). Z ptačích druhů je náhrada škody vyplácena aktuálně za kormorána velkého (<i>Phalacrocorax carbo</i>), nicméně se jedná o přechodné období stanovené do konce roku 2020. Je zvažováno zařazení jestřába lesního (<i>Accipiter gentilis</i>) do seznamu vybraných zvláště chráněných živočichů, za které jsou poskytovány náhrady způsobených škod (aktuálně je poskytována podpora z OPŽP na realizaci opatření k předcházení, minimalizaci a nápravě škod způsobených mj. jestřábem lesním). Doposud LBK vyplácí náhrady škod způsobené kormoránem velkým a vlkem.
Problémy	<ul style="list-style-type: none"> - Nedostatek finančních prostředků pro monitoring (provádí AOPK ČR) stavu předmětů ochrany EVL a PO. Monitorovací zprávy mohou být použity pro aktualizaci plánů péče v EVL, která byla vyhlášena jako MZCHÚ. - Nedostatek finančních prostředků pro zajištění vhodné péče o evropsky významná stanoviště a populace evropsky významných druhů, hlavně regulačního managementu. - Tlak na využívání lokalit soustavy Natura 2000 pro realizaci záměrů včetně umísťování liniových staveb (např. cyklostezky). - Nadměrný tlak na využívání některých EVL pro rekreační účely. Absence nástrojů pro omezení rekreačního využívání území. Absence návštěvnické infrastruktury mimo velkoplošná ZCHÚ. - EVL vázané na vodní toky – problematika ochrany celých povodí pro zajištění kvality vody v tocích, fragmentace vodních toků – vranka obecná, losos obecný, tlak na využití vodních zdrojů pro zasněžování lyžařských areálů
Pozitiva	<p>Plošně rozsáhlé lokality se nachází na území CHKO, případně NP Krkonoše</p> <p>Realizace projektů pro podporu populací evropsky významných druhů – např. PP Cihelenské rybníky, PP Manušické a PP Stružnické rybníky</p> <p>Dokončení vyhlášení lokalit soustavy Natura 2000 v LBK a provádění péče o předměty ochrany v souladu s plány péče a SDO</p> <p>Výzkumný projekt Vyhodnocení vlivu splouvání Ploučnice a návrh případných podmínek regulace (MŽP, VÚV 2019 a 2020)</p>

3.4. Zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů

3.4.1. Zvláště chráněné druhy rostlin

Téma	Zvláště chráněné rostliny
Význam	Cílem ochrany zvláště chráněných rostlin je zachování jejich populací, případně zlepšení jejich stavu. Součástí ochrany ZCHD rostlin je ochrana jejich biotopů a ekosystémů,

	<p>kterých jsou součástí. Zvláštní postavení má ochrana evropsky významných druhů. Pozornost při ochraně ZCHD rostlin by měla být směřována i na lokality mimo území MZCHÚ, VZCHÚ a Natura 2000.</p>
Současný stav, změny	<p>Součástí publikace o MZCHÚ Libereckého kraje (2015) je seznam významných druhů Libereckého kraje. Jsou zde uvedeny druhy ZCHD i druhy významné regionálně. Na území Libereckého kraje jsou vymezeny lokality ZCHD rostlin národního významu (např. hlízovec Loeselův, rdest dlouholistý, sítna slatinná, bublinatka vícekvětá, česnek tuhý, česnek hadí, vstavač osmahlý tmavý, lomikámen trsnatý křehký, tořič hmyzonošný, zimozelen okoličnatý) V rámci realizace plánů péče o zvláště chráněná území jsou prováděna opatření pro zajištění a podporu výskytu ZCHD rostlin. Osnova zpracování plánů péče je doplněna o stanovení indikátorů péče o ZCHÚ, kterými jsou často i zvláště chráněné rostliny. Na území Libereckého kraje probíhá záchranný program pro koniklec otevřený (<i>Pulsatilla patens</i>). Zapojení veřejnosti při ochraně ZCHD rostlin v rámci působení NNO – finanční, dobrovolná výpomoc – např. nevládní organizace Čmelák se zabývá návratem tisíc červených do CHKO Jizerské hory, péčí o lokality s výskytem ZCHD rostlin Probíhá projekt AOPK ČR „Monitoring a mapování vybraných druhů rostlin a živočichů a inventarizace MZCHÚ v národně významných územích ČR</p>
Trend	<ul style="list-style-type: none"> - V rámci projektů (např. projekty LIFE) je na území NP a CHKO, případně i jinde, realizována řada managementových opatření, která jsou vyhodnocována. Pořádají se semináře a konference ke sdílení zkušeností. Při aktualizacích plánů péče o ZCHÚ je žádoucí vycházet z nejnovějších poznatků. - V péči o populace ZCHD rostlin jsou aktivní i NNO v oblasti ochrany přírody, např. program ČSOP „Biodiverzita“ zahrnující např. mapování, monitoring a péči o druhy zemědělské krajiny, ohrožené druhy rostlin aj.). - Vymezené lokality výskytu ZCHD rostlin národního významu se nacházejí na území VZCHÚ, MZCHÚ, ale některé lokality nejsou doposud územně chráněny (např. lokalita sítny slatinné u Borečku v nivě Ploučnice, vstavače osmahlého u Bohumileče (Český Dub), bublinatky vícekvěté u Hamru na Jezeře). - Příprava odborných metodik, jako výstupů mezinárodních a národních projektů (např. TAČR). - Trendy v péči o post-těžební prostory – ponechání samovolné sukcese nebo částečně řízené sukcese, které se mohou stát biotopem ZCHD rostlin - Při realizaci záměru, který je v konfliktu s lokalitou výskytu ZCHD rostlin, je žádoucí provést transfer ZCHD rostlin (nutná výjimka dle § 56 zákona č. 114/1992 Sb., odborné provedení transferu, protokol – zpráva o provedení, monitoring úspěšnosti). Transfery navrhovat a provádět u druhů, kde je zaručena alespoň jejich částečná úspěšnost. - Informování veřejnosti o důležitosti ochrany ZCHD rostlin – letáky, exkurze, dobrovolnictví, programy ve školách.
Problémy	<ul style="list-style-type: none"> - Finanční náročnost péče o populace ZCHD rostlin - Finanční náročnost při realizaci inventarizačních průzkumů rostlin na území ZCHÚ i ve volné krajině - Konflikt mezi prioritami péče v rámci lokality výskytu ZCHD rostlin a živočichů - Nutnost komunikace s vlastníky a uživateli pozemků s výskytem ZCHD rostlin - Expanze invazních a konkurenčně silných druhů rostlin na lokalitách s výskytem ZCHD - Odborné provedení a následný dostatečný monitoring úspěšnost transferu ZCHD rostlin
Pozitiva	<p>Nevládní organizace se podílejí na inventarizaci výskytu ZCHD rostlin a realizaci péče o jejich populace Důraz na výskyt ZCHD rostlin v rámci přípravy územně plánovacích dokumentací (zpráva o uplatňování ÚP)</p>

3.4.2. Zvláště chráněné druhy živočichů

Téma	Zvláště chránění živočichové
-------------	------------------------------

Význam	<p>Cílem ochrany zvláště chráněných živočichů je zachování jejich populací, případně zlepšení jejich stavu. Součástí ochrany ZCHD živočichů je ochrana jejich biotopů a ekosystémů, kterých jsou součástí.</p> <p>Zvláštní postavení má ochrana evropsky významných druhů.</p> <p>Pozornost při ochraně ZCHD živočichů by měla být směřována i na lokality mimo území MZCHÚ, VZCHÚ a Natura 2000.</p>
Současný stav, změny	<p>Součástí publikace o MZCHÚ Libereckého kraje (2015) je seznam významných druhů Libereckého kraje. Jsou zde uvedeny druhy ZCHD i druhy významné regionálně.</p> <p>Na území Libereckého kraje jsou vymezeny lokality ZCHD živočichů národního významu - např. bukač velký, rak kamenáč, tesařík alpský, roháček jedlový, tetřev obecný, žábřonozka letní, vážka široká, lelek lesní.</p> <p>V rámci realizace plánů péče o zvláště chráněná území jsou prováděna opatření pro zajištění a podporu výskytu ZCHD živočichů. Osnova zpracování plánů péče je doplněna o stanovení indikátorů péče o ZCHÚ, kterými jsou často i zvláště chráněné živočichové.</p> <p>Pro zajištění ochrany populací ZCHD živočichů by pozornost měla být soustředěna i do území, která jsou potenciálně vhodnými lokalitami výskytu ZCHD živočichů, např. mokřady, vodní toky, území Ralska. Tyto lokality nejsou často součástí ZCHÚ.</p> <p>Na území Libereckého kraje probíhají záchranné programy pro tyto ZCHD živočichů: sysel obecný (<i>Spermophilus citellus</i>), sýček obecný (<i>Athene noctua</i>), pro některé druhy se připravují: rak kamenáč (<i>Austroptomobius torrentium</i>) – povodí Ploučnice, ropucha krátkonohá (<i>Epidalea calamita</i>) – lokalita Provodín a pískovna v Žizníkově a velké šelmy.</p> <p>Dále jsou zde realizovány pro tyto druhy programy péče: bobr evropský (<i>Castor fiber</i>), vydra říční (<i>Lutra lutra</i>), vlk obecný (<i>Canis lupus</i>)</p> <p>Aktivity charakteru záchranného programu, které nejsou MŽP jako záchranné programy schváleny, ale probíhají v rámci kraje na základě platné výjimky ze zákona č. 114/1992 Sb. Jsou na území VZCHÚ LK takové aktivity realizovány?</p> <p>Zapojení veřejnosti při ochraně ZCHD živočichů v rámci působení NNO – finanční, dobrovolná výpomoc – např. nevládní organizace Čmelák se zabývá tvorbou mokřadních biotopů v Jablonném v Podještědí, ZO ČSOP monitorují místa výskytu obojživelníků a realizují transfery obojživelníků v LK (Postřelná, Bukovina, Chraстná atd.)</p> <p>Významná pozornost v LK byla a je věnována ochraně synantropních druhů při rekonstrukci budov (např. rorýs, netopýři, kavky apod.). Kraj finančně podpořil monitoring těchto druhů v sídlech LK (Turnov, Semily, Jablonec nad Nisou, Lomnice nad Popelkou atd).</p> <p>Podpora kraje pomocí dotační politiky vedoucí k ochraně a tvorbě biotopů ZCHD živočichů.</p>
Trend	<ul style="list-style-type: none"> - V rámci projektů (např. projekty LIFE, OPŽP) je na území NP a CHKO, případně i jinde, realizována řada managementových opatření, která jsou vyhodnocována. Při aktualizacích plánů péče o ZCHÚ je žádoucí vycházet z nejnovějších poznatků. - Většina lokalit výskytu ZCHD živočichů národního významu je chráněna v rámci VZCHÚ a MZCHÚ. Jen minimum lokalit není územně chráněno: Hrubý rybník u Velkého Valtínova s výskytem bukače velkého, cvičiště u Sosnové s populací lelka velkého. - V péči o populace ZCHD živočichů jsou aktivní i NNO v oblasti ochrany přírody, např. program ČSOP „Biodiverzita“ zahrnující např. mapování, monitoring a péči o druhy zemědělské krajiny, ohrožené druhy živočichů aj.). V LK byly v roce 2019 např. podpořeny tyto projekty: Mapování hnízdišť jeřába popelavého (<i>Grus grus</i>) na Českolipsku; Mapování rostlin, brouků a motýlů na vybraných plochách lokality Babidoly (Proseč pod Ještědem) – 1. etapa; Vybudování podlažky pod netopýry velké v kostele sv. Václava v Čermné; Záchrana genofondu tisu červeného v Lužických horách. - Trendy v péči o post-těžební prostory – ponechání samovolné sukcese nebo částečně řízené sukcese, nebo blokování sukcese, aby se mohly stát biotopem ZCHD živočichů, např. vhodnými rozmnožovacími biotopy obojživelníků. - Při realizaci záměru ve veřejném zájmu, který je v konfliktu s lokalitou výskytu ZCHD živočichů, je žádoucí provést transfer (nutná výjimka dle § 56 zákona č. 114/1992 Sb., odborné provedení transferu, protokol – zpráva o provedení, monitoring úspěšnosti). Transfery navrhnout a provádět u druhů, kde je zaručena alespoň jejich částečná úspěšnost. Důležité je zvolit vhodné náhradní lokality. - Ochrana deštníkových druhů – např. modrásek černoskvrnný v Ralsku - Informování veřejnosti o důležitosti ochrany ZCHD živočichů – letáky, exkurze, dobrovolnictví, programy ve školách.

	<ul style="list-style-type: none"> - Využití center pro handicapované živočichy k informování veřejnosti a žáků o problematice ochrany ZCHD živočichů - Probíhá projekt AOPK ČR „Monitoring a mapování vybraných druhů rostlin a živočichů a inventarizace MZCHÚ v národně významných územích ČR”
Problémy	<ul style="list-style-type: none"> - Finanční náročnost péče o populace ZCHD živočichů, i s ohledem na jejich mobilitu - Finanční náročnost při realizaci inventarizačních průzkumů živočichů na území ZCHÚ i ve volné krajině - Konflikt mezi prioritami péče v rámci lokality výskytu ZCHD živočichů a rostlin - Nutnost komunikace s vlastníky a uživateli pozemků s výskytem ZCHD živočichů - Odborné provedení a následný dostatečný monitoring úspěšnosti transferu ZCHD živočichů - Problematika ochrany ZCHD vodních živočichů je vázána na omezení působení negativních vlivů v rámci celých povodí apod. - Nadměrné rekreační zatížení oblastí s výskytem ZCHD živočichů – např. pískovcová města, kde hnízdí senzitivní druhy (sokol), vodácké aktivity (Jizera, Ploučnice), lyžování (NP Krkonoše, CHKO Jizerské hory – tetřívěk obecný). - Ochrana vlka obecného a zajištění migrační prostupnosti krajiny - Téměř nejsou trvalé bariéry na migračních trasách obojživelníků, nutná každoroční instalace dočasných - Nedostatečné informování veřejnosti o problematice ochrany ZCHD živočichů na stránkách Libereckého kraje - např. v rámci mapového portálu Libereckého kraje nejsou k dispozici zákresy lokalit výskytu ZCHD živočichů národního významu
Pozitiva	<p>Projekt Objektivní akceptace vlka v člověkem pozměněné přeshraniční krajině (OWAD), územní vymezení: Ústecký kraj, Karlovarský kraj, Liberecký kraj (část)</p> <p>Velké pokrytí plochy Libereckého kraje vyhlášenými VZCHÚ a MZCHÚ</p> <p>Důraz na výskyt ZCHD živočichů v rámci přípravy územně plánovacích dokumentací (zpráva o uplatňování ÚP)</p> <p>Cílená a ze strany kraje finančně podporovaná péče o biotopy ZCHD i mimo MZCHÚ a VZCHÚ- např. transfery obojživelníků, monitoring a kroužkování čápů, péče o letní kolonie netopýrů atd.</p>

3.5. Záchranné programy a programy péče

Téma	Záchranné programy a programy péče
Význam	Záchranné programy a programy péče slouží jako odborné koncepční dokumenty a měly být zohledňovány a využívány jako podklady při výkonu státní správy i přípravě ostatních koncepčních dokumentů v ochraně přírody a krajiny tak, aby mohly být efektivně naplňovány jejich cíle.
Současný stav, změny	<p>V Koncepci záchranných programů a programů péče o zvláště chráněné druhy živočichů a rostlin v České republice je v Příloze II uveden seznam druhů pro záchranné programy. Na území Libereckého kraje jsou v současnosti realizovány záchranné programy pro tyto druhy rostlin a živočichů:</p> <p>koniklec otevřený (<i>Pulsatilla patens</i>) sysel obecný (<i>Spermophilus citellus</i>) sýček obecný (<i>Athene noctua</i>)</p> <p>Druhy živočichů, pro které jsou záchranné programy připravovány a jejichž výskyt je udáván na území Libereckého kraje:</p> <p>rak kamenáč (<i>Austropotamobius torrentium</i>) – povodí Ploučnice ropucha krátkonohá (<i>Epidalea calamita</i>) – pískovny na Českolipsku velké šelmy</p> <p>Na území Libereckého kraje jsou v současnosti realizovány tyto programy péče:</p> <p>bobr evropský (<i>Castor fiber</i>) vydra říční (<i>Lutra lutra</i>) vlk obecný (<i>Canis lupus</i>)</p> <p>Regionální akční plány (RAP) v územích, které zasahují do Libereckého kraje: modrásek ligrusový - CHKO České středohoří</p>

	okáč skalní - CHKO České středohoří
Trend	- Záchrané programy, programy péče a regionální akční plány se stávají oblíbenými nástroji ochrany přírody v ČR.
Problémy	- Příprava záchraných programů se děje postupně, kromě jiného i v závislosti na dostupnosti finančních prostředků.
Pozitiva	Na území Libereckého kraje je doložen výskyt řady druhů rostlin a živočichů, které jsou uvedeny v Příloze II uveden seznam druhů pro záchrané programy. Jedná se např. o hlízovec Loeselův (<i>Liparis loeselii</i>), tesařík alpský (<i>Rosalia alpina</i>), lelek lesní (<i>Caprimulgus europaeus</i>), svinutec tenký (<i>Anisus vorticulus</i>).

3.6. Památné stromy

Téma	Památné stromy
Význam	Památné stromy jsou přesahovým tématem ochrany přírody a krajiny, velký význam mají nejen jako přírodní hodnota, ale i jako hodnota historická, kulturní a společenská. Mnohdy doplňují obraz sídel, památných objektů, krajiny - aleje, solitéry.
Současný stav, změny	Dle Ústředního seznamu ochrany přírody je vyhlášeno na území Libereckého kraje 328 památných stromů, z toho 260 se nachází mimo VZCHÚ. Kromě jednotlivých stromů je vyhlášeno 55 skupin, kdy nejvyšší počet 309 jedinců nalezneme v Arboretu Bukovina a 9 stromořadí, nejpočetnějším je Lipová alej u silnice Turnov - Sedmihorky se 103 ks. Většinu památných stromů tvoří lípy, ale vyhlášeny byly i kultivary jako např. buk lesní červenolistý nebo dub letní sloupovitý zlatý nebo nepůvodní dřeviny jako liliovník tulipánokvětý, platan javorolistý, jírovec maďal, křehovětvec žlutý, moruše bílá. Kromě lip jsou z domácích dřevin jako památné stromy vyhlášeny např. dub letní, jasan ztepilý, buk lesní, jilm habrolistý, topol černý, javor klen, tis červený nebo ovocné stromy např. hrušeň planá. Za období od roku 2013 bylo na území Libereckého kraje zrušeno 15 památných stromů (PS) a nově vyhlášeno 31 nových památných stromů a skupin PS, počet památných stromů na území kraje se tak zvýšil (nejvíce ORP Jablonec n.N, POÚ Chrastava – 5 nových PS). Péče v omezené míře probíhá zejména u stávajících památných stromů (stárnoucí dřeviny vyžadují stále větší zásahy, finanční náročnost).
Trend	OOP provádějí evidenci památných stromů, finančně se podílí na péči o památné stromy, provádějí monitoring jejich stavu a také osvětu vůči veřejnosti. Péče o stávající památné stromy, vytipování nových. Dobré využívání institutu vyhlášení památných stromů.
Problémy	Nedostatek finančních prostředků na péči o památné stromy Chybí odborné vzdělávání pracovníků OOP – dendrologie, arboristika
Pozitiva	Významná součást estetické hodnoty krajiny, obraz sídel, památek v LK Vysoké množství PS Snaha o podporu péče o PS, dotace LK

4. Hlavní problémy ochrany přírody v Libereckém kraji

4.1. Invazní druhy

Téma	Invazní a expanzivní druhy
Význam	Cílem je: <ul style="list-style-type: none"> - identifikace invazních druhů v regionu a jejich negativních vlivů - eradikace v cenných územích - získání kontroly nad šířením

	<ul style="list-style-type: none"> - identifikace expanzivních druhů s negativním vlivem na přírodu - opatření pro omezení nežádoucích efektů expanzí
Současný stav, změny	<p>Negativní vliv rostlinných i živočišných invazí v LK je čím dál větší, přibývají nové invazní druhy a postižená plocha se zvětšuje. Chybí komplexní eradikační projekty a systematický přístup v běžné praxi péče o území. Řada v minulosti se šířících druhů se ve volné krajině zcela etablovala. Z pohledu koncepce jsou nejvýznamnější druhy schopné se etablovat v přirozených a polopřirozených ekosystémech ve volné krajině.</p> <p>Invazní druhy v LK s největším dopadem na biotu: křídlatky, netýkavka malokvětá, netýkavka žláznatá, bolševník velkolepý, vlčí bob mnoholistý, trnovník akát, borovice vejmutovka, dub červený, topol x kanadský, třapatka dřívá, slunéčko východní, plzák lusitánský, střevlička východní, karas „stříbřitý“, pstruh duhový, mýval severní, norek americký.</p> <p>Potenciálně významné druhy: rovnouz čárkovitý, křivonožka vehnutá, douglaska tisolistá, pajasan žláznatý, javor jasanolistý, pámelník bílý, šefík obecný, zlatobýl kanadský, z. obrovský, kolotočník ozdobný, dvojzubec čemoplodý, slunečnice topinambur, ambrosie peřenolistá, vodní mor americký, rak pruhovaný, sumeček americký, nutrie říční, psík mývalovitý.</p> <p>Problematické expanzivní druhy: hasivka orličí, borovice kleč, třtina křovištní, šťovík alpský, janovec metlatý, kopřiva dvoudomá, rákos obecný, chrastice rákosovitá, ostřice třeslicovitá, starček herynský, s. Fuchsův, klíště obecné, kleštík zhoubný.</p>
Trend	<ul style="list-style-type: none"> - pokračuje etablování invazních druhů živočichů a rostlin v celém území regionu. - realizace jednotlivých projektů na likvidaci invazních druhů rostlin.
Problémy	<ul style="list-style-type: none"> - Chybí plošné údaje o rozšíření invazních druhů rostlin. - Chybí komplexní údaje o výskytu invazních druhů živočichů. - Pouze nahodilá, plošně omezená a nesystematická opatření proti negativním efektům rostlinných a živočišných expanzí. - Nejsou realizovány ucelené projekty na likvidaci invazních druhů, např. po povodích či velkoplošných ZCHÚ. Byly realizovány v minulosti, ale chybí následná udržitelnost těchto projektů hlavně ze strany vlastníků (velmi problematické u křídlatky, netýkavky). - Likvidace invazních druhů provádí jen v MZCHÚ ležících na tocích Jizera, Smědá, Lužická Nisa (křídlatka, netýkavka). Kromě toho jsou pravidelně v MZCHÚ likvidována ohniska bolševníku velkolepého - CHKO JH - probíhá likvidace jednotlivých ohnisek křídlatek, bolševníku velkolepého, vlčího bobu mnoholistého - Neprobíhá systematická likvidace invazních druhů zvěře (mýval severní, psík mývalovitý, norek americký) mysliveckými hospodáři. - Obtížná eradikace invazních druhů ryb a dalších vodních organismů (střevlička východní, karas stříbřitý, rak pruhovaný a signální, škeblice asijská atd.).
Pozitiva	Dostatek relevantních metodických materiálů.

4.2. Fragmentace krajiny a migrační propustnost krajiny

Téma	Fragmentace krajiny a migrační bariéry
Význam	Cílem je udržení a zlepšení konektivity terestrických i vodních ekosystémů v krajině pro všechny typy organismů včetně člověka.
Současný stav, změny	Liberecký kraj patří k významným oblastem ČR z hlediska nutnosti ochrany migrační propustnosti krajiny. Je to dáno celkově vysokým podílem přírodních biotopů a umístěním ve dvou významných nadregionálních migračních koridorech. Těmi jsou pohraniční pohoří (směr západ - východ) a severojižní koridor z Polska do centrálních Čech.

	<p>Vliv fragmentace krajiny stále roste zejména kvůli rozvoji dopravní infrastruktury a snaze využívat vodní toky zejména pro výrobu elektrické energie.</p> <p>Základní typy bariér terestrických ekosystémů:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sídelní infrastruktura - dopravní infrastruktura - oplocené areály - nevhodné biotopy <p>Základní typy bariér vodních ekosystémů:</p> <ul style="list-style-type: none"> - přehradní hráze - pevné jezy a stupně - hráze suchých nádrží - balvanité skluzy v prudkých sklonech <p>Fragmentací krajiny nejvíce ohrožené druhy a skupiny živočichů v LK:</p> <ul style="list-style-type: none"> - reofilní a diadromní druhy ryb (losos atlantský, úhoř říční, vranka obecná) - obojživelníci a plazi (např. ropucha obecná, užovka obojková) - velké druhy savců (los, rys, vlk, jelen evropský) - některé druhy ptáků (např. tetřívka obecná) - špatně pohyblivé druhy hmyzu (např. tesařík alpský, páchník hnědý) <p>Doporučené zásady KOP LK I. akt.:</p> <p>Realizovat opatření k postupnému odstranění fragmentace vodních toků v souladu s Koncepcí zprůchodnění říční sítě ČR, na celém území kraje.</p> <p>Priority</p> <p>Dosáhnout plné migrační prostupnosti řeky Ploučnice a jejích hlavních přítoků v souvislosti s návratem lososa obecného (<i>Salmo salar</i>) do fauny České republiky.</p> <p>Stejně tak je třeba věnovat pozornost zajištění zvýšení migrační propustnosti významných toků- Jizera, Kamenice, Smědá, Lužická Nisa.</p>
<p>Trend</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Pokračuje zvyšování míry fragmentace krajiny, a tím zhoršování migrační prostupnosti terestrických i vodních ekosystémů v celém území. Předpokládá se další zhoršování stavu. Především v důsledku rozšiřování zástavby do volné krajiny, budování nové infrastruktury, především silnic.
<p>Problémy</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Velký počet obtížně řešitelných kritických míst (33) na migračních koridorech velkých savců nebo na migračních koridorech ZCHD velkých savců (19). - Rychle se zvyšující intenzita dopravy. - Fragmentace horských ekosystémů v Jizerských horách, v Krkonoších a na Ještědu v důsledku rozrůstání turistické a sportovní infrastruktury. - Sjezdařské areály s nočním provozem. - Absence systematického monitoringu funkčnosti rybích přechodů. - Existence nezprůchodněných MVE a jezů povolených v minulosti. - Plánované velké suché nádrže (Šporka, Dubnice) - Vysoká míra fragmentace vodních toků na území KRNAP, na Semilsku a Frýdlantsku. - Pomalý postup revitalizace malých vodních toků. - Nulový postup v revitalizaci vodních toků střední a větší velikosti. - Příliš velké plochy zemědělských kultur s utilitárním využitím, zejména se jedná o velké lány orné půdy a oplocené pastevní areály - Nevhodné nebo žádné hospodaření na TTP - Rozšiřování sídel do volné krajiny - významný rozsah zastavitelných ploch v ÚPD
<p>Pozitiva</p>	<p>Vysoký podíl lesa, zachovalých ekosystémů a vodních toků v dobrém ekologickém stavu v LK.</p> <p>Dostatek relevantních metodických materiálů.</p> <p>Vymezení ÚSES v ÚPD.</p> <p>Migrační studie liniových staveb jsou již běžnou součástí PD na úrovni EIA i ÚŘ.</p> <p>Realizace jednotlivých projektů rybích přechodů.</p> <p>Zlepšování migrační prostupnosti rekonstruovaných staveb podle aktuálních standardů?</p> <p>Řeší to především ORP v rámci stanovisek k VKP.</p>

4.3. Biodiverzita

Téma	Problémy biodiverzity
Význam	<ul style="list-style-type: none"> - Zachování přírodního bohatství a obnovitelných zdrojů - Zachování úživnosti zemědělské půdy, důležité rozkladné procesy v půdě zajišťující její organickou složku, jež je podmínkou kvalitní zemědělské produkce - Podmiňuje řadu procesů v primární produkci (hmyz - opylování, regulace škůdců, apod.) - Stabilizace ekosystémů a ekosystémových služeb - Zachování přírodního "obrazu" krajiny
Současný stav, změny	<p>Přetrvávající problémy vyznačující se zejména:</p> <ul style="list-style-type: none"> - úbytkem vodních stanovišť a ztráta druhové pestrosti ve vodních tocích, úbytkem vody (projevy suché periody), využívání některých vodních toků vodními elektrárnami (v období sucha problémy s průtokem) - zvyšující se ekologická zátěž plynoucí z odumírání lesních porostů (kůrovec) - stále se projevující důsledky zemědělské intenzifikace v omezení ploch přirozených nebo přírodě blízkých stanovišť, v omezené potravní nabídce pro ptáky, drobné obratlovce i bezobratlé v zemědělské krajině - úhyny ptáků na vedení, nárazy do velkých skleněných ploch - zastavování volné krajiny, - navyšující se fragmentaci krajiny - rekreačním zatížením některých atraktivních míst.
Trend	<ul style="list-style-type: none"> - Zvyšující se tlak výstavby, zejména dopravní infrastruktury, jež je jednou z příčin fragmentace krajiny - Pokračující degradace ekosystémů projevující se jako úbytek dostatečně prostorných a vzájemně propojených stanovišť - Zesilující poptávka po rekreačním využití krajiny působící jako disturbanční činitel - Zavlékání cizích agresivních druhů, jež jsou ohrožením místních populací - Stále silnějším tlakem na přírodní zdroje, zejména důsledky špatného lesního hospodaření - Znečištění prostředí, ovzduší (zvyšující se doprava), voda, kontaminace půd (chemická hnojiva, ekologické zátěže - např. Stráž pod Ralskem) - Stále více se projevující dopady klimatické změny, vyznačující se celkovou nepředvídatelností, ovlivňující soubor primárních faktorů prostředí - Prozatím malá aplikace principu ekosystémových služeb v územním plánování - Prozatím nedostatečné zdroje k obnově ekosystémů, chybí strategická koncepce obnovy stanovišť
Problémy	<ul style="list-style-type: none"> - Vysychání krajiny ovlivňující přirozené biotopy spojené s vodním prostředím - Úbytek organických látek v půdě způsobený nevhodnými postupy hospodaření paradoxně vede k degradaci půd, poškození edafonu, ale také ke ztrátě přirozené biodiverzity (především u druhů vázaných na zemědělskou krajinu), nestabilitě vodního režimu a v důsledku toho k poklesu zemědělské produkce - Disturbance (mizení) původního životního prostředí řady druhů, zejména ptáků, hmyzu a vodních živočichů a rostlin, degradace biotopů (včetně znečištění) - Zvyšující se fragmentace krajiny - Sílicí využívání přírodních zdrojů člověkem - Místy sílicí invaze nepůvodních druhů - Rekreační zátěž v atraktivních lokalitách ovlivňující kvalitu a stabilitu přírodního prostředí
Pozitiva	<ul style="list-style-type: none"> - Vysoký podíl lesa, zachovalých ekosystémů a vodních toků v dobrém ekologickém stavu v LK. - Systematické a metodicky vedené vymezení ÚSES v ÚPD. - Realizace programů péče o krajinu - v kraji se realizují projekty z více programů - Dobré vymezení cenných stanovišť a zajištění jejich ochrany formou vymezení maloplošných zvláště chráněných území a dostatečné procentuální zajištění ochrany územní v režimu zvláště chráněných území. - Vysoký podíl TTP poskytujících potenciál určité úrovně renaturalizace. - Dobře vedený komplexní monitoring a mapování biotopů v LK v rámci celé ČR

4.4. Klimatická změna

Téma	Dopady klimatické změny
Význam	<ul style="list-style-type: none"> - Klimatická změna se bezesporu projevuje a připravenost na vzniklé změny může významně přispět k omezení jejích dopadů na ekosystémy a v návaznosti na to i lidskou společnost; je však nutné zavést sledování změn a v návaznosti na to upravovat scénáře na regionální úrovni. - Ochrana přírody by měla usilovat o zlepšení stavu a obnovu především vodních a mokřadních ekosystémů, jež mohou mnohem efektivněji zajistit zadržování a zpomalování odtoku vody z krajiny; přírodě blízké postupy mohou v řadě míst efektivněji dosáhnout potřebné změny. - Rekonstrukcí lesních porostů s ohledem na stanovištní podmínky a zvětšení plochy přírodních a přírodě blízkých porostů lze dosáhnout určitého zmírnění dopadů změny klimatu. - Monitoring stanovišť a indikačních druhů, stejně jako monitoring ekomorfologické kvality vodních toků lze cíleně směřovat důležitá opatření.
Současný stav, změny	<p>Rostoucí teploty způsobují statisticky významné zvyšování počtu požárů lesní i zemědělské vegetace (o 66 % za uplynulé desetiletí). Vysokými teplotami jsou ohroženy cenné biotopy alpského bezlesí v nejvyšších nadmořských výškách. Zvyšování teplot podporuje rozrůstání efektu městského tepelného ostrova do okolní krajiny.</p> <p>Od roku 2013 se podíl porostů zdravých či pouze nepatrně poškozených lesů snížil z 55 % na 21 %. To se týká zejména Českolipska a Turnovska. Zhoršuje se stav jehličnatých dřevin (zejména smrku), ale také listnáčů. Úbytek mokřadních a prameništinných biotopů vlivem bezohledného využívání zdrojů v minulosti spolu se zhoršením zdravotního stavu lesů zhoršuje také schopnost ekosystémů vázat uhlík a přirozeně tak zmírňovat změnu klimatu.</p> <p>Zemědělská půda je v kraji v porovnání se zbytkem ČR více členěna a ve větší míře obhospodařována ekologickými postupy a její ohrožení větrnou erozí a vodní erozí z říčních povodní je nižší, než je tomu v ostatních částech ČR.</p> <p>Vodní režim kraje má velkou oporu ve vysokém podílu lesů, mokřadních biotopů a trvalých travních porostů. Tyto prvky současně výrazně přispívají k asimilaci CO₂. V některých částech kraje (Českolipsko) vykazují také půdy dobrou retenční schopnost. Větší podíl území ve vyšší nadmořské výšce znamená menší odpar z vodní hladiny.</p> <p>Dopady klimatu odlišně působí v prostoru Ralské pahorkatiny, kde by měla být zajištěna retence v nivách; v horských oblastech, kde je třeba se soustředit na ochranu před záplavami v navazujících prostorech a zpomalení odtoku, v prostorech pískovcových skal, kde je třeba zadržovat vodu vhodnými opatřeními, a obecně zajistit ochranu retence v záplavových územích a volit vhodná opatření revitalizace nebo proti povodním. V přímé vazbě na ekosystémy se může klimatická změna projevit jako jeden z významných faktorů ovlivňujících</p> <ul style="list-style-type: none"> - změny v rozšíření jednotlivých typů vegetace - populace organismů (např. úbytek ploch pokrytých sněhem, výška a trvání sněhové pokrývky, trvání mrazových jevů na vodních tocích apod.). - fenologické fáze, například na časnějším rašení listů u různých druhů dřevin, kvetení rostlin, začátku hnízdění atp. - migrační chování ptáků, takže část nebo celé populace některých druhů zůstávají v hnízdní oblasti a nepodnikají migrace do zimovišť, a nebo jen na kratší vzdálenosti - úbytek mokřadních a na vodu vázaných biotopů - šíření nepůvodních druhů - šíření škůdců, virových a houbových chorob dříve typických pro teplejší oblasti.
Trend	<p>Lze očekávat v dalších obdobích nárůst teploty, do roku 2030 cca o 1,1-1,5°C. Vysoká pravděpodobnost je zvýšení ohrožení lesních porostů, zejména v nižších částech kraje. Úbytek vody ve vodních tocích se může nadále významně projevovat, a kraj tak musí vhodnými nástroji zajistit trvalý průtok v určitém dostatečném objemu na úkor soukromých potřeb a aktivit. V prostorech s většími půdními bloky Turnov, Českosudsko a Českolipsko se může postupně projevit dopad vysychání.</p> <p>Dle Akčního plánu adaptace Libereckého kraje na změnu klimatu na celém území kraje dochází:</p> <ul style="list-style-type: none"> - K nárůstu počtu měsíců s výskytem klimatického sucha dle indexu SPEI-6 - Mírnému poklesu srážek vzhledem dlouhodobému normálu (83 % v období 2015 – 2019)

	<ul style="list-style-type: none"> - K poklesu vláhové bilance travního porostu (nejsušší rok 2018 vykázal deficit 470 litrů na m², tedy celkem 1,5 mil. m³ vody. - Ke kolísání v expozici půdnímu suchu, v období 2015–2019 se však na území kraje souvisle vyskytují hodnoty výrazného půdního sucha pod 10 % VVK. - Ke zvyšování počtu týdnů s výskytem hydrologického sucha. Je to dáno kombinací vysokých teplot se změnou rozložení a intenzity srážek. - Naopak nižší expozice panuje v kraji z hlediska využívání vodních zdrojů – byl zaznamenán prokazatelný pokles odběrů vody jednotlivými hospodářskými sektory - K vysokému ohrožení svažitých partií vodní erozí, zvláště v místech bezlesí - Ke změnám v ekosystémech a zastoupení druhů rostlin a živočichů
Problémy	<ul style="list-style-type: none"> - V současných Zásadách územního rozvoje kraje není cíleně zohledněna adaptace na změnu klimatu. - Současná koncepce se adaptací na změnu klimatu zabývá okrajově - Dopady některých opatření - suché poldry vytvářející antropogenní tvar v krajině, záměry výstavby přehrad, malý důraz na obnovu retenční schopnosti renaturalizací stávajících lokalit, kde proběhlo odvodnění aj. - Protichůdné dotace - Málo dat a informací v detailu měřítko Libereckého kraje - Pozemkové úpravy nedostatečně reflektují nutnost adaptačních opatření na změnu klimatu.
Pozitiva	<p>Vodní režim kraje má velkou oporu ve vysokém podílu lesů, mokřadních biotopů a trvalých travních porostů.</p> <p>Zemědělská půda je v porovnání s ČR více fragmentována a je ve větší míře obhospodařována ekologickými postupy. O čemž svědčí i mapy navrhovaných opatření na zemědělské půdě (VUV TGM).</p> <p>Příznivá plocha PUPFL - a ve vyšších nadmořských výškách.</p> <p>Lesní porosty si přes negativní vývoj a svou převažující nevyhovující porostní skladbu zachovávají určitou stabilitu - ohrožené porosty jsou především v nižších nadmořských výškách</p> <p>Je připraven Akční plán adaptace na změnu klimatu v podmínkách Libereckého kraje</p>

4.5. Využití krajiny a rozvoj výstavby

4.5.1. Stav zemědělské krajiny a intenzifikace zemědělství

Téma	Vztah zemědělství k ochraně přírody
Význam	<p>Funkční a citlivě obhospodařovaná zemědělská krajina je sama osobě základní hodnotou kulturní krajiny; předurčuje vztahy v krajině, ovlivňuje řadu ekosystémových služeb, přítomnost a distribuci látek, biodiverzitu, kvalitu a stabilitu ekosystémů, migrační propustnost, je rámcem mimoprodukčních funkcí a rekreačního využití krajiny. Nejvýznamnější hodnotou zemědělské krajiny je harmonicky utvářený vztah vody, půdy a vegetačního krytu. Kvalita půdy (bonita) je zásadním kritériem určujícím potenciál využití krajiny. Z tohoto důvodu jsou nejvýznamnější prostory, kde převažuje harmonie přírodního a kulturního prostředí tzv. harmonická kulturní krajina. Jejím dosažením by mělo být základním cílem hospodaření a péče o krajinu. Jde především o vyrovnané využití přirozených potenciálů krajiny, o činnosti vedoucí ke zvyšování ekologické stability krajiny, zajištění migrační propustnosti, obnovu mokřadů a celé řady charakteristických stanovišť zvyšujících žádoucí biodiverzitu v krajině. Důležitými cíli by měla být obnova přirozené retenční schopnosti krajiny (jež není závislá na lidském zásahu), ochrana přírodních a přírodě blízkých segmentů krajiny, ochrana a obnova ploch se vzrostlou zelení apod.</p>
Současný stav, změny	<p>Současná zemědělská krajina Libereckého kraje je z pohledu ČR poměrně unikátní. Vyznačuje se vysokým počtem prostorů zachovávajících si charakteristické rysy harmonické kulturní krajiny. Kraj není typickou zemědělskou oblastí a zemědělská půda tvoří 44% z 316.000 hektarů jeho rozlohy. Téměř polovinu zemědělské půdy pokrývají trvalé travní porosty. V registru ekologických podnikatelů je v kraji aktuálně zapsáno zhruba 260 podniků a farem, cca 60 % je zaměřeno na chov hospodářských zvířat; 1/3 skotu, který se v kraji chová, je v režimu ekologického zemědělství a také téměř 60% ovcí.</p>

	<p>Ekologické zemědělství je ale mnohem šetrnější ke krajině. Liberecký kraj je specifický tím, že je jeho území velmi bohaté právě z hlediska přírody. Zhruba třetina výměry kraje je nějakým způsobem chráněna. Na jeho území leží více než stovka chráněných území a lokalit, z nich největší jsou chráněné oblasti Jizerských hor, Lužických hor, Českého ráje a Krkonošského národního parku. Cenné oblasti jsou však také například v bývalém vojenském prostoru Ralsko.</p> <p>V pahorkatinných částech krajiny s nižší nadmořskou výškou převažuje zemědělská krajina zastoupená scelenými bloky orné půdy s nízkým podílem zeleně a biotopů (zejména v okolí Hodkovic, Českého Dubu, Svijan, České Lípy, Frýdlantu, Lomnice n. P.).</p>
Trend	<ul style="list-style-type: none"> - mírný nárůst ploch obhospodařovaných přírodě bližšími způsoby - stále přetrvávající vysoký podíl intenzivně obdělávaných ploch (zejména v místech s nižší nadmořskou výškou) s typickými znaky projevujícími se negativním dopadem na přírodní prostředí - roste zájem o ekologické zemědělství - lokální opouštění hospodářské krajiny - stále se zvyšující tlak na vyšší zábory zemědělské v okolí sídel
Problémy	<ul style="list-style-type: none"> - snížená ekologická stabilita v místech, která si zachovala charakter intenzivně využívaných ploch scelených bloků, se specifickými melioračními zásahy (odvodnění, technické úpravy vodních toků) a zvýšenou absencí přírodních a přírodě blízkých biotopů - 60 % zemědělské půdy je ohroženo vodní a větrnou erozí - nedodržování zákonů a vyhlášek k ochraně půdy (Zákon o ochraně zemědělského půdního fondu) - vliv klimatických změn, vlivem extrémních výkyvů srážek, kdy hrozí povodně nebo naopak období nebývalého sucha, - zhoršení kvality půdy ovlivněné především erozí, úbytkem organické složky či utužením na zemědělsky intenzivně využívaných plochách - opouštění krajiny a její zarůstání, zejména podhorské oblasti - problémem jsou protichůdné dotace MZE a MŽP - konzervativní a opatrný přístup k pozemkovým úpravám - v Libereckém kraji se stále projevují devastující zásahy do zemědělské půdy z let 1948-1989 (rozorání tradičních luk a pastvin, odstranění selských lesíků a hájků, rozorání mezí a cest, atd.) a rozsáhlé odvodnění zemědělské půdy trubkovou drenáží narušily přirozenou schopnost krajiny zadržovat srážkovou vodu. Zemědělská půda dnes dokáže zadržet pouze cca 60% vody spadlé na její povrch, značná část, která by se mohla vsáknout a doplnit zásoby podzemních vod, odtéká nenávratně pryč. <p>Uvedené problémy je třeba řešit především v těch místech, kde lokálně převažují scelené bloky orné půdy nad ostatními zemědělskými plochami, jako jsou louky a pastviny, drobné (tzv. selské) lesy, meze a remízky doprovázené vzrostlou zelení.</p>
Pozitiva	<p>Významný podíl ekologického zemědělství šetrnějšího ke krajině. Četné dochované prvky historického členění krajiny poskytující místa pro specifické biotopy. Větší fragmentace zemědělské půdy.</p>

4.5.2. Stav lesa, lesnické a myslivecké hospodaření

Téma	Stav lesa, lesní hospodářství a myslivost
Význam	<ul style="list-style-type: none"> - Klimatický význam - pozitivně ovlivňují mikroklimatické podmínky - Vodohospodářský význam - akumulace vod, zpomalení odtoku vod - Ochranný význam - ochrana půdy před erozí - Rekreační význam lesa - ideální prostředí pro rekreaci, zvláště v Libereckém kraji jsou akcentující složkou rekreačního potenciálu území - Estetický význam - lesy vytváří jednak přirozené prostředí, přírodní charakter obrazu krajiny, zásadně ovlivňují krajinný ráz území - Produkční - dřevo je obnovitelná surovina - Biotopy ZCHD- nositel biologické rozmanitosti
Současný stav, změny	<p>Převážná část lesů v Libereckém kraji jako produkt pěstování lesa věkových tříd je víceméně jednoetážová, stejnověká a zpravidla schematicky uspořádaná. Vedle druhové</p>

	<p>skladby přitom představuje prostorová struktura další klíčový předpoklad životaschopnosti a přírodního charakteru lesa. Rozsah přirozené obnovy se zvýšil, avšak v posledním desetiletí stále dosahuje pouze asi 15 %.</p> <p>Imisní zátěž ve 2. polovině 20. století způsobila v horských oblastech Jizerských hor a Krkonoš rychlý rozpad zpravidla už první, někde druhé generace smrkových monokultur. Okyselením (acidifikací) půd vlivem spadu imisí došlo v kombinaci s ostatními vlivy (např. intenzivní lesnické hospodaření na stanovištích přirozeně chudých půd) k plošnému poškození lesních půd.</p> <p>Od roku 2013 se podíl porostů zdravých či pouze nepatrně poškozených lesů snížil z 55 % na 21 %. To se týká zejména Českolipska a Turnovska. Zhoršuje se bohužel nejen stav smrku a jehličnatých dřevin, ale také listnáčů. Zhoršování zdravotního stavu lesů a úbytek mokřadních a prameništích biotopů zhoršuje také schopnost ekosystémů vázat uhlík a přirozeně tak zmírňovat změnu klimatu.</p> <p>Skladba porostů v nižších polohách již neodpovídá stanovištním podmínkám a s oteplením se očekává posun lesních vegetačních stupňů do vyšších poloh.</p> <p>K zachování tohoto nepříznivého stavu rovněž přispívají výhrady k údajné ekonomické náročnosti přírodě bližších forem hospodaření a překážky ztěžující využití historických způsobů hospodaření (výmladkové hospodaření formou nízkého nebo středního lesa), nepříznivá změna druhové skladby bez respektování stanoviště. Znepokojující je i nepříznivá výměra věkových tříd projevující se nejen na kvalitě lesního ekosystému, ale též v nepříznivé zásobě dřeva. Jednověkové porosty ve III. třídě nesou vysoký potenciál zdravotních rizik a což nahrává stávajícímu nepříznivému trendu šíření kůrovce.</p>
Trend	<ul style="list-style-type: none"> - Skladba porostů v nižších polohách již neodpovídá stanovištním podmínkám a s oteplením se očekává posun lesních vegetačních stupňů do vyšších poloh. - Postupná snaha o obnovu lesních porostů směřující k restrukturalizaci a rekonstrukci k přírodě bližší porostní skladbě respektující stanoviště (je však poměrně pomalá) - Narůstající ohrožení porostů kůrovcem dle dat ÚHÚL především na Frýdlantsku a Ralsku, Českolipsku, Turnovsku - Pokračující degradace půd vlivem nevhodné porostní skladby s převahou smrku a místy vlivem nedostatečně vyvinutého bylinného patra - Mírná snaha o zadržování vod, trend který by měl posilovat, navazuje na adaptační politiku
Problémy	<ul style="list-style-type: none"> - zjednodušená druhová skladba, převaha monokulturálních a jednověkových porostů na nevhodném stanovišti s nedostatečně vyvinutým mechovým, bylinným a keřovým patrem, - místy poškození lesních půd a lesů imisní zátěží (a opadem jehličí) - nadměrné stavy spárkaté zvěře a rozsáhlé poškozování zmlazení a bylinného patra - nedostatečné využívání přírodních procesů při obnově lesa, - nedoceňování genetické rozmanitosti lesních dřevin - pěstování geograficky nepůvodních druhů dřevin, které s sebou nese nejen ekologická rizika, ale i prověřené negativní dopady na přírodní prostředí (např. velkoplošné výsadby smrku pichlavého na imisních holinách v Jizerských horách a Krkonoších), - nárůst poškození lesních porostů kůrovcem - pomalá rekonstrukce lesních porostů k přírodě bližším formacím - často odhalená porostní stěna bez větrného pláště v náhorních polohách
Pozitiva	<p>Snaha o postupnou rekonstrukci lesních porostů k přírodě bližší porostní skladbě (zejména v CHKO a NP), vysoká lesnatost území LK</p>

4.5.3. Stav vodních ploch a toků

Téma	Stav vodních toků a ploch
Význam	<ul style="list-style-type: none"> - voda je zásadní látkou pro existenci života, její dostupnost je významným faktorem určujícím zasazení sídla do krajiny, je základním faktorem ovlivňujícím ekosystémy, charakter biotopů a jejich druhové složení - služby v podobě ekologicko-stabilizačních funkcí (základní ekosystémová služba vodního toku)

	<ul style="list-style-type: none"> - je zásadní pro rozvoj bioty v celém území - významně ovlivňuje mikroklimatické podmínky, určuje lokální malý vodní cyklus - je důležitým médiem nesoucím řadu prospěšných minerálních látek - je významným faktorem pro tvorbu půdy a vegetaci - vodní biotopy slouží k přirozené akumulaci vod a k jejich čištění - vodní plochy a některé části vodních toků slouží k rekreaci (koupací vody, plavba, sportovní rybolov)
Současný stav, změny	<p>Dopady provedených úprav vodních toků a odvodnění krajiny za účelem intenzifikace zemědělství z druhé poloviny 20. století doposud nebyly eliminovány. Podobně tomu je u lesních porostů, kde docházelo na značných plochách k negativním zásahům do vodního režimu. Současná snaha o revitalizaci vodních toků se prozatím míjí účinkem. V důsledku toho je vodní režim krajiny v posledních dekádách citlivý na časté střídání suchých a vlhkých period, souvisejících se změnami klimatu (vysychání, lokální povodně, nestabilita průtoků apod.). To určuje stav vod v Libereckém kraji. Snahy ke zlepšení vodního režimu jsou prozatím neúčinné, mnohdy kontraproduktivní. Cílem by mělo být především dosažení přirozeného vodního režimu, tj. vodního režimu, který neřídí člověk, ale příroda. Naplnění tohoto cíle však vyžaduje poměrně vysoce erudovanou spolupráci napříč řady oborů zemědělství, vodního hospodářství lesnictví, ochrany přírody a krajiny a územního plánování, ta však spíše vázne.</p> <p>Na vodní prostředí se váže celá řada činností, které mohou vyvolávat střety s ochranou přírody a krajiny: rybníkářství, rybolov, vodní sporty, rekreace (koupací vody). Řada těchto aktivit je ve střetu s ochranou přírody, zejména v lokalitách s významnými přírodními hodnotami. Jako modelový příklad může sloužit říčka Ploučnice, jež si zachovává svůj přírodní charakter, který je unikátní z celostátního hlediska. Mezi nejvýznamnější koupací oblasti patří především Máchovo jezero a vodní nádrž Mšeno.</p> <p>Z hlediska ekologického stavu tekoucích vod je celá řada vodních toků na území Libereckého kraje nevyhovujícím stavu, mnoho toků vykazuje charakteristiku středně poničený, Jizera a část Doubského potoka, Robečského potoka a Lužické Nisy dokonce vykazují charakteristiku zničeného stavu. Oproti tomu je dobrý ekologický stav uváděn u Svitávky, Ploučnice, Mohelky a Oharky, dále pak u některých vodních toků Jizerských hor (Černá Nisa, Černý Štolpich a Desná) a Krkonoš (Mumlava, Jizerka). Ekologický stav útvarů povrchových vod není znám. Kvantitativní stav útvarů podzemních vod je hodnocen na většině území kraje jako dobrý, avšak velká část Ralské pahorkatiny vykazuje stav nevyhovující. Prostory Žitavské pánve, Jizerské tabule a Ralské pahorkatiny však vykazují nevyhovující chemický stav podzemních vod. Poměrně velká část prostoru v okolí Semil, Turnova, Lomnice n.P., Rovenska a dále prostory v okolí Žandova, Kamenického Šenova, České Lípy vykazují podzemní vody znepokojivý trend koncentrace znečišťujících látek.</p> <p>Na území Libereckého kraje jsou významná území vázaná na vodu (ptačí oblast: Českolipsko - Dokeské pískovce a mokřady - CZ0511007, řada EVL, zejména Kokořínsko - CZ0214013, Jestřebsko - Dokesko - CZ0514042, Horní a Dolní Ploučnice - CZ0513506, CZ0513505, Krkonoše - CZ0524044, Podtrosecká údolí - CZ0514113, Údolí Jizery a Kamenice - CZ0514672, Rašeliniště Jizerky - CZ0510402, a celá řada maloplošných chráněných území (zejména Břehyně-Pecopala, Novozámecký rybník, jizerskohorská rašeliniště aj.); mokřady mezinárodního významu (Ramsarská úmluva) - Horní Jizera, Novozámecký a Břehyňský rybník, Mokřady Liběchovy a Pšovky.</p> <p>Na území Libereckého kraje byla provedena celá řada revitalizačních opatření a monitoringu a vypracováno několik studií a podkladů, zejména: Návrh strukturálního řešení protierozních a protipovodňových opatření v povodí Ploučnice, Projekt Labe. Vazba přírodě blízkých protipovodňových opatření a hydromorfologického stavu vod, Podklad pro účelovou ekologickou studii Jizera, Mapování základních hydromorfologických charakteristik vybraných vodních toků v povodí toku Ploučnice.</p>
Trend	<ul style="list-style-type: none"> - zlepšení spolupráce ochrany přírody se státními podniky Povodí Labe, Povodí Ohře - globální úbytek zásob vod a vysychání krajiny střídající se s bleskovými záplavami díky přivalovým deštům ve vazbě na projevy klimatické změny, - místy znečištění vod vlivem průmyslu a domácností - pokračující trend nevyhovujících úbytek vodních biotopů a tím druhů závislých na vodním prostředí - zhoršující se trend znečištění sledovaných podzemních vodních zdrojů vody - nutné investice do revitalizací vodních toků, změny vodního režimu v krajině, zadržování vody v krajině s důrazem na přírodě blízké přístupy - budou stále více nutná protipovodňová opatření s důrazem na přírodě blízké přístupy - novodobým trendem využívání vod, je především rekreační využití (vodní

	<p>sporthy, koupací vody, sportovní rybolov), vhodné se jeví zavedení měkkých forem regulace</p> <ul style="list-style-type: none"> - stále snaha řešit protipovodňovou ochranu velkými suchými nádržemi na Q_{10 000}
Problémy	<p>V území se stále projevují dopady provedených úprav vodních toků a odvodnění krajiny, které jsou jednou z příčin</p> <ul style="list-style-type: none"> - negativních dopadů střídání sucha a záplav - ekonomické škody, změny přírodního prostředí (úbytek biotopů), zhoršená dosažitelnost pitné vody v některých regionech (sever území Libereckého kraje) - vysychání některých menších potoků (Frýdlantsko) - nedostatečné čištění splaškových vod - velká zátěž zejména z hlediska fosforu - rychlého odtoku vod, což zapříčiňuje úbytek minerálních látek a ke ztrátě úrodnosti půdy, jejímu okyselení - snížených ekologicko-stabilizačních funkcí, které jsou vázány na hydromorfologický stav vodního toku - minimální revitalizace VT - stále požadavky na tvrdou regulaci VT - přeshraniční negativní vliv rozšíření těžby povrchového dolu Turów ovlivňující vysychání zdrojů pitné vody v obcích v těsné blízkosti ložiska - zhoršení kvality vody vyplachováním a vysycháním, zhoršená kvalita koupacích vod - nežádoucí mineralizace půd - neupravované a stále funkční, i když nepotřebné, meliorační systémy na lesní i zemědělské půdě - stále nedostatečná obnova a údržba vodních ploch, a péče o vodní toky s důrazem na aplikaci přírodě blízkých přístupů - vliv intenzivního chovu ryb na kvalitu vod a vodní biotopy (okrajově především v Ralské pahorkatině) - nežádoucí dopady rekreačního využití vod (Jizera, Ploučnice) - tlak na stavby velkých suchých nádrží - absence péče o rybníky, jejich zánik - tlak na využívání povrchových vod, sezónní odběry pro drobné odběratele - zahrádkáři, zasněžování – uplatňující se kumulace odběrů - fragmentace vodních toků (vodní elektrárny) <p>Stále se projevuje vliv těžby uranových rud na Ralsku, kde dosud nebyl uspokojivě dokončen plán rekultivací. Technologie těžby ovlivňuje kvalitu podzemních vod.</p>
Pozitiva	<p>Strategie rozvoje území klade vysoký důraz na obnovu vodního režimu s důrazem na aplikaci přírodě blízkých přístupů:</p> <ul style="list-style-type: none"> - F2.1n. Ochrana a obnova ekosystémů vzájemným způsobem uhlík z atmosféry (rašeliniště, mokřady, přírodě blízké lesní a luční ekosystémy ...) - F2.1o. Podpora protierozních opatření - F2.1p. Realizace přírodě blízkých protipovodňových opatření - F2.1q. Řešení problematiky nevhodné zástavby v záplavových územích <p>Snahy o zlepšení vodního režimu pomocí investic do revitalizací vodních toků a obnovy malých vodních nádrží.</p> <p>Vysoce přírodně i krajinářsky cenné prostory po většině délky toku Ploučnice, Jizery, Smědé, prostory Máchova jezera, Hamerského jezera. Charakteristická rašeliniště v Jizerských horách a Krkonoších, mokřady navazující na velké rybníky na Českolipsku a unikátní partie s mokřady v říční nivě řeky Ploučnice.</p>

4.5.4. Problematika územního plánování (suburbie, zastavování volné krajiny)

Téma	Problematika územního plánování a střety s rozvojem výstavby
Význam	<p>Územní plánování v posledních letech stále více nabírá na důležitosti. V principu jde o koncepční řízení územního rozvoje na úrovni státu, kraje a obce. Ochrana přírody byla účastna především v procesu územního plánování krajů a obcí poskytováním podkladů a dále vyjadřováním a vydáváním stanovisek. Novela Stavebního zákona však těsněji aplikovala požadavky vyplývající z Evropské úmluvy o krajině a též požadavky udržitelného rozvoje. O tom svědčí nejen dikce zákona, ale také obsah Územně analytických podkladů jako jednoho z významných nástrojů územního plánování. To předpokládá aktivnější účast orgánů ochrany přírody.</p>

Současný stav, změny	Poslední úplnou aktualizaci dokumentace Územně analytické podklady Libereckého kraje (dále jen ÚAP LK) zpracoval odbor územního plánování a stavebního řádu dle stavebního zákona k 30. 6. 2017. Tato úplná aktualizace dokumentace ÚAP LK byla projednána v krajském zastupitelstvu dne 29. 8. 2017. Úplná aktualizace ÚAP musí proběhnout ze zákona každé 4 roky. Další úplná aktualizace tedy proběhne k 30. 6. 2021. 23.7.2020 byl projednán Návrh Aktualizace č. 1 Zásad územního rozvoje Libereckého kraje. V současné době probíhá digitalizace a standardizace výstupů z územního plánování řízená z centrální úrovně MMR.
Trend	<ul style="list-style-type: none"> - Vytváření koncepcí a podkladů pro usměrňování územního rozvoje kraje a obcí - Aktivní účast při vytváření ochranných podmínek, jejich přesnější a konkrétnější formulace - Podíl na územních studiích krajiny - Sjednocení dat ÚAP a jejich informačního obsahu
Problémy	<ul style="list-style-type: none"> - problematická formulace ochranných podmínek jazykem územního plánování a jejich prosazování v praxi - sjednocení obsahu ÚAP zejména týkajícího se oblasti obecné ochrany přírody, zejména jevy, kde kraj je poskytovatel: 11, 21, 23a, 32, 17b; jevy, kde kraj spolupracuje v poskytování s dalšími pořizovateli: 17a, 21, 23a, 24, 27a, 30, 32, 25a, 33, 34, 35, 35a, 36, 36a, 36b (podrobně viz příloha č. 4) - prosazování zájmů ochrany přírody v územních plánech a jejich respektování - časté obcházení zákona a opatření vyplývajících z územních plánů - nekonceptní vymezení ploch s rozdílným způsobem využití určených k výstavbě mnohdy kolidující s cíli územního plánování - prozatím malé využití územních studií krajiny a jejich aplikace v praxi - zohledňování zájmů jednotlivých vlastníků pozemků na úkor cílů územního plánování a udržitelného rozvoje
Pozitiva	Vysoký důraz na hledisko ochrany přírody a krajiny v rámci legislativního rámce územního plánování, kde je kladen důraz na udržitelný rozvoj, implementována Evropská úmluva o krajině a doplněna řada sledovaných jevů v rámci ÚAP

4.5.5. Rekreační a ovlivnění přírodních hodnot

Téma	Rekreace a její dopady na přírodu a krajinu
Význam	<ul style="list-style-type: none"> - ekonomické hledisko - pro Liberecký kraj má rekreační využití poměrně vysoký význam, neboť je jedním z klíčových zdrojů příjmů - vzdělávací, osobní - získávání nových poznatků, poznávání území - rekreační, zdravotní - sportovní aktivity, turistika, chůze patří k nejzdravějším pohybům, obecně aktivní formy rekreace snižují míru stresu - společenský - budování nových vztahů
Současný stav, změny	<p>Prostor Libereckého kraje patří v současné době mezi nejnavštěvovanější místa v ČR. Navštěvnost se však nerovnoměrně soustřeďuje do notoricky známých a historicky považovaných za nejatraktivnějších míst jako jsou Krkonoše, Jizerské hory, Český ráj, Máchův kraj. Většina z těchto míst je zasažena ve vegetační sezóně, což přináší řadu střetů se zájmy ochrany přírody a krajiny. V zimním období jsou pak nejvíce zasaženy Jizerské hory a Krkonoše, ale též prostor hory Ještěd a to především díky zimním sportům a turistice (sjezdovky, lyžařské tratě). Nelze opomenout vzrůstající tlak na výstavbu rekreačních objektů individuální a hromadné rekreace, zejména a právě ve vyjmenovaných místech. Individuální turistika se v některých místech postupně změnila v masovou a to především v oblasti hlavního hřebene Jizerských hor, kde v současné době narůstá trend nočních aktivit (lyžování, běh či procházka s čelovkou se stává stále častějším jevem), atraktivní prostory Krkonoš, a prakticky všechny přístupné části Maloskalska a Hruboskalska v Českém ráji, zejména pak, ta místa, která jsou dosažitelná autem. Určitá forma auto turistiky představuje v kraji již vnímatelný problém ať už jde o přetížení nabídky parkovacích míst, místních komunikací a silnic. Na síle rekreační zátěže území se projevují tři základní faktory:</p> <ul style="list-style-type: none"> - civilizační tlak vyplývající z bezprostředně blízké aglomerace Liberec - Jablonec, - snadná a rychlá dosažitelnost území z pražské aglomerace (dálnice do Liberce) v kombinaci trendu narůstání volného času,

	<ul style="list-style-type: none"> - atraktivita řady prostorů, jež svou hodnotou představuje národní až evropskou úroveň hodnot, - narůstající objem volného času. <p>Rekreační aktivity se projevují na základě sezónnosti, největší zátěž území se děje v letním období v měsících červen až září (pěší turistika, cykloturistika, hipoturistika, vodní turistika, autoturistika s vycházkami) a v zimních měsících, kdy je dostatečná sněhová pokrývka k realizaci zimních sportů (zejména sjezdové lyžování a navazující zasněžování, běžecké lyžování). V zimním období se objevují i nežádoucí aktivity, jako je jízda na skútrech, v létě pak čtyřkolkách. Za rekreační využití území je třeba považovat i rybářství. Rozvoj podnikatelských aktivit v oblasti cestovního ruchu je velmi silně podmíněn dopravní dostupností.</p>
<p>Trend</p>	<ul style="list-style-type: none"> - obecně nárůst objemu volného času, a tím orientace populace na volnočasové aktivity často řízené komerčním sdělením - narůstající návštěvnost Libereckého kraje, jak vyplývá ze sledování návštěvnosti z dat ČSÚ - živelná snaha o výstavbu rekreačních objektů, často rozsáhlých developerských projektů - narůstající tlak turistů ze zahraničí, především ze sousedních států, Polsko, SRN - nárůst autoturistiky - výlety, značná podpora v médiích (Mapy.cz, periodika a internetové zdroje informujících o atraktivních částech kraje) - narůstající střety zájmů ochrany přírody se snahami výstavby rekreační infrastruktury (ubytování, občerstvení, odpočinková místa, apod.) - stále silnější nerespektování návštěvních podmínek (KRNAP, CHKO), nerespektování vymezených míst klidu, nerespektování regulace - nadhodnocení významu rekreačního využití území a jeho podpora ze strany státu jdoucí často proti smyslu udržitelného rozvoje - nárůst „outdoorových adrenalinových“ aktivit, např. horolezectví, zajištěné cesty vedené extrémním terénem - ferraty, vodáctví, singltreky, závody typu Enduro, Spartan race
<p>Problémy</p>	<ul style="list-style-type: none"> - narůstající intenzivní střet rozvojových aktivit zaměřených na rekreační využívání území se zájmy ochrany přírody a to hned z mnoha úrovní: vlastní rekreační využití, potřeba vytváření dostupné infrastruktury a výstavba rekreačních objektů - vliv na návštěvnost daný existencí silného civilizačního tlaku generovaného především aglomerací Liberec – Jablonec nad Nisou (cca 150 000 obyvatel) na přírodně hodnotné a turisticky atraktivní prostředí - vysoký tlak výstavby rekreačních zařízení a objektů (hromadné i individuální rekreace) narušující až devastující přirozené vztahy mnoha sídel a jejich krajiny (Harrachov, Rokytnice n. J., oblast Bedřichova apod.) - významný vliv daný dostupností území z pražské aglomerace čítající přes milion obyvatel generující nejen návštěvnost, ale i tlak na nákup rekreačních objektů projevující se jednak v rázu krajiny, vztazích sídel a krajiny a jednak v narůstajícím tlaku na přírodní a kulturní hodnoty kraje - nerovnoměrný rozptyl rekreační zátěže území kraje soustředěný do atraktivních center, vysoká a místy až neúnosná zátěž atraktivních míst, zejména Český ráj, Máchův kraj, Kokořínsko, Jizerské hory - hlavní hřeben, Krkonoše, Sloup), dlouhodobé problémy v území CHKO Jizerské hory a jejich okolí, Český ráj, Kokořínsko a v KRNAP - nárůst cen nemovitostí umožňujících individuální formy rekreace (zejména tradiční chalupy - venkovský ráz vsí, zvýšení cen stavebních objektů i pozemků určených k výstavbě, ztráta tradičního vztahu sídla a krajiny) - vysoké zatížení území autodopravou spojenou s cestovním ruchem, rozvíjející se formy autoturistiky - místy až devastující vlivy některých forem rekreace a sportu (vodní sporty na Ploučnici, Jizeře, skalní lezení v Českém ráji - Suché skály, noční běh a turistika v Jizerských horách v oblasti hlavního hřebene, noční sjezdování i běžkování na Ještědu, v Jizerských horách a Krkonoších - skialpy) - poměrně problematické využití území v návaznosti na rekreaci, jako je zasněžování (potřeba vodního zdroje, výstavba nádrží - zejména v období sucha vede ke střetům s principy udržitelného rozvoje), výstavba doprovodných objektů narušujících krajinný ráz (lanovky, technická zařízení, úpravy tradičních stavebních objektů a navazujícího okolí v sídle apod.), nutnost vytvoření a přetížení dopravní infrastruktury aj., parkování mimo vyhrazená místa - v lesích, na loukách

	<ul style="list-style-type: none"> - časté nadhodnocování rekreační funkce krajiny - problémy v udržitelnosti rozvoje cestovního ruchu v nejvíce navštěvovaných míst Jizerských horách, Českém ráji, Kokořínsku, Máchově kraji, Krkonoších - chybějící nebo neúčinné měkké formy regulace cestovního ruchu s podporou rovnoměrného rozvrstvení návštěvnosti území a deklarativního vymezení míst klidu, která kraj jednoznačně hájí s cílem zachování nerušeného vývoje přírody - chybí jednotný postup v rámci kraje koordinovaný společnou politikou orgánů ochrany přírody (kraj, ORP a AOPK a správy NP) - zatím nedostatečné využití cestovního ruchu především k sanaci ekonomicky slabých oblastí, např. Frýdlantsko, Českodubsko - velmi silně podmíněná distribuce rekreačních aktivit v území na dopravní dostupnosti míst
Pozitiva	<p>Rekreace i přes uvedené problémy území přináší řadu výhod - ekonomické, společenské, demografické.</p> <p>Pozitivní je i snaha o strategické a koncepční přístupy kraje, AOPK a správy NP. Existence společného sdružení kraje, obcí, univerzity v Liberci, krajské hospodářské komory, měst, a řady soukromých a občanských společností "Sdružení pro rozvoj cestovního ruchu v Libereckém kraji" se snahou o spolupráci</p> <p>Někde vysoký důraz na kvalitu informačních center a zařízení vztažených k rekreačnímu využití.</p>

5. Praktické problémy péče o chráněná území

Téma	Praktické problémy péče o chráněná území (CHÚ)
Význam	<p>Cílem ochrany v CHÚ je udržení nebo zlepšení dochovaného stavu území nebo ponechání území či jeho části samovolnému vývoji. To se neobejde bez odborných znalostí správců území a ochoty uživatelů CHÚ omezit své potřeby.</p> <p>Důležité je sdílení odborných zkušeností mezi správci území a nastolení takové péče, která je efektivní a finančně únosná v dlouhodobém horizontu.</p>
Současný stav, změny	<p>Tlak investorů na rozšiřování zastavěného území v návaznosti na CHÚ a cenných lokalit s výskytem ZCHD, rozvoj dopravní infrastruktury</p> <p>Rozvoj lyžařských areálů pro sjezdové lyžování</p> <p>Nadměrné zatížení běžeckých lyžařských areálů v NP Krkonoše a CHKO Jizerské hory, tlak na rozvoj lyžařských tras, které může ovlivnit doposud nefragmentované lesní porosty, které jsou biotopy druhů citlivých na působení rušivých vlivů (např. tetřívka obecná, velké šelmy, sovy).</p> <p>Lesnické hospodaření na území CHÚ je prováděno nevhodným způsobem – např. plošně rozsáhlé těžby po kůrovcové kalamitě v NPR Břehyně - Pecopala</p> <p>Existence platných plánů péče o CHÚ na všech úrovních. V NP KRNP došlo ke změně zonace a vyhlášení klidových územích, z čehož vyplývá také změna v přístupu v péči (tzv. managementová zonace)</p>
Trend	<ul style="list-style-type: none"> - Zavedení pastvy velkých býložravců jako alternativního způsobu péče o CHÚ a biotopy ZCHD - v rámci Libereckého kraje jsou vytipovány lokality pro zavedení pastvy velkých býložravců. Jedná se o lokality v bývalém VVP Ralsko, dále mokřadní a horská území (např. Novozámecký rybník, Česká Lípa – Mlýnský vrch, Žizníkov – Vítkov) a pak také např. areál po těžbě uranu ve Stráži pod Ralskem. - Využívat při péči místní dobrovolná sdružení, úzce spolupracovat s vlastníky pozemků - Využívat nové odborné poznatky při péči o CHÚ - např. potlačování porostů třtiny s použitím poloparazitických rostlin.
Problémy	<ul style="list-style-type: none"> - Omezené finanční prostředky na udržovací péči - Nedostatek schopných a odborně zdatných poskytovatelů praktické péče v CHÚ - Expanze invazních a konkurenčně silných druhů rostlin v rámci CHÚ – finanční náročnost každoročně prováděných opatření (sečení, vyřezávání náletu) - Plošně rozsáhlé těžby po kůrovcové kalamitě mohou negativně ovlivnit VCHÚ -

	<p>např. CHKO Jizerské hory, CHKO Lužické hory</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nadměrné rekreační využívání – absence monitoringu návštěvnosti, zejména v MZCHÚ - Zarůstání travních společenstev borovicí kleče (např. NP Krkonoše) - Nelze čerpat peníze z fondů EU na velké informační kampaně (příliš „měkké“ opatření) k ochraně předmětů ochrany - Zhoršující se stav obecně chráněné krajiny ovlivňuje i stav ZCHÚ, zhoršená konektivita chráněných území
Pozitiva	<p>Velké pokrytí cenných biotopů vymezenými CHÚ Řada NNO, které se zapojují do péče o CHÚ Realizace projektů OPŽP v rámci péče o CHÚ (např. PP Cihelenské rybníky: tvorba tůní)</p>

6. Správa ochrany přírody

6.1. Státní správa

Téma	Správa ochrany přírody - Státní správa
Význam	Výkon státní správy, praktické zajištění ochrany přírody a krajiny.
Současný stav, změny	<p>Rozdělení území kraje z hlediska kompetencí jednotlivých orgánů ochrany přírody: Z důvodu neexistence vojenských újezdů na území Libereckého kraje státní správu na jeho území žádný újezdni úřad ani Ministerstvo obrany nevykonávají. Ministerstvo životního prostředí je ústředním orgánem státní správy ve věcech ochrany přírody a krajiny. Vykonává též působnost orgánů ochrany přírody na pozemcích a stavbách, které tvoří součást objektů důležitých pro obranu státu na území mimo vojenské újezdy a mimo území ve správě AOPK ČR. Takových území a staveb menšího rozsahu je na území Libereckého kraje celá řada. Tuto působnost vykonává prostřednictvím Odboru výkonu státní správy V, Liberec. Správa Krkonošského národního parku vykonává státní správu na území Krkonošského národního parku (KRNP) a jeho ochranného pásma, a to v oblastech: Stavební činnost, stanovisko dle § 45i ZOPK (Natura 2000), kácení dřevin rostoucích mimo les, péče o dřeviny rostoucí mimo les, druhová ochrana a výjimky dle § 56 ZOPK, vjezd a setrvání vozidel na území KRNP, pořádání hromadných akcí, povolení výzkumné činnosti, památné stromy, odpady, předcházení ekologické újmě, ochrana zemědělského půdního fondu, myslivost, rybářství. AOPK ČR vykonává státní správu v ochraně přírody a krajiny na území chráněných krajinných oblastí (Český ráj, Jizerské hory, Kokořínsko - Máchův kraj, Lužické hory, České středohoří), na území národních přírodních rezervací, národních přírodních památek a ochranných pásem těchto zvláště chráněných území i mimo VZCHÚ. Svoji působnost vykonává prostřednictvím regionálních pracovišť Liberecko, Správa CHKO Kokořínsko – Máchův kraj a Správa CHKO České Středohoří. V ostatním území jsou kompetence dle ZOPK rozděleny mezi obecní úřady, pověřené obecní úřady, obecní úřady s rozšířenou působností a krajský úřad. Krajský úřad Libereckého kraje vykonává kompetence především v oblasti zvláštní ochrany přírody, soustavy Natura 2000, lesních hospodářských plánů, územního plánování, ÚSES, ekologické výchovy, stráže přírody a vykonává státní dozor. Státní správu vykonává prostřednictvím odboru životního prostředí a zemědělství, oddělení ochrany přírody, kde aktuálně pracuje 9 pracovníků. Obecní úřady obcí s rozšířenou působností vykonávají zejména kompetence na úseku obecní ochrany přírody (krajinný ráz, odchylný postup v ochraně ptáků, ÚSES), ochraně paleontologických nálezů, přechodně chráněných ploch a vykonávají státní dozor. Ve své územní působnosti vykonávají tzv. zbytkovou působnost, tj. jsou příslušné, není-li v daném území kompetentní jiný orgán ochrany přírody. V případě, že na jejich správním území není zřízen pověřený obecní úřad, přebírají i jeho kompetence. Obecních úřadů</p>

	<p>s rozšířenou působností je na území Libereckého kraje celkem 10, státní správu vykonávají prostřednictvím odborů životního prostředí.</p> <p>Pověřené obecní úřady vykonávají kompetence v oblasti registrovaných významných krajinných prvků, památných stromů a rušení stezek, pěšin a cest. Pověřených obecních úřadů je na území Libereckého kraje celkem 21, státní správu vykonávají prostřednictvím odborů životních prostředí nebo stavebních úřadů, kde je v kompetenci jednoho úředníka, nebývá ovšem jeho hlavní činností.</p> <p>Z hlediska výkonu státní správy v ochraně přírody a krajiny je pozice ORP (resp. POÚ a ORP, na území VÚ pak je to ÚÚ) klíčová. Jedná se o prvoinstanční orgány, jejichž úlohou je identifikovat veškeré střety záměrů a koncepcí se zájmy chráněnými ZOPK a zajistit tak relevantní posuzování i u ostatních OOP (např. KÚ, OÚ, AOPK ČR, MŽP). Podstatná je proto podrobná znalost území, využívání nálezoých databází ochrany přírody a úzká spolupráce s KÚ. KÚ musí aktivně POÚ a ORP metodicky vést.</p> <p>Obecní úřady vykonávají kompetence v oblasti kácení dřevin a evidence stezek, pěšin a účelových komunikací. Obcí je v Libereckém kraji celkem 215 a mimo ORP a POÚ je výkon státní správy v ochraně přírody pouze okrajovou záležitostí, kterou se příležitostně zabývá starosta obce nebo jím pověřený zaměstnanec.</p>
Trend	<ul style="list-style-type: none"> - Lze předpokládat zásadní změny v souvislosti s novým stavebním zákonem.
Problémy	<ul style="list-style-type: none"> - Roztříštěnost a nepřehlednost státní správy navenek. - Různá kvalita a z toho pramenící nepředvídatelnost státní správy. - Vysoká míra subjektivity na nižších stupních státní správy. - Obvykle nízká kvalifikace pro výkon státní správy na POÚ a OÚ.
Pozitiva	-

6.2. Samospráva

Téma	Správa ochrany přírody - Samospráva
Význam	<ul style="list-style-type: none"> - Samospráva a její pozitivní přístup k péči o přírodu a krajinu jsou při praktické ochraně přírody nezastupitelné. V případě krajské samosprávy pak především jako přímý zdroj financí nutných pro péči o přírodu. Nezastupitelná je pak role samosprávy i v oblasti dotační politiky. Nelze opomenout ani samosprávu (kraj, obce) jako vlastníky pozemků, kde se může promítnout pozitivní přístup k ochraně přírody a může být příkladem pro jiné vlastníky.
Současný stav, změny	<p>Liberecký kraj</p> <p>Zastupitelstvo kraje zřídilo Výbor zemědělství a životního prostředí, který jako poradní orgán může zastupitelstvu doporučovat např. priority v oblasti financování ochrany přírody a krajiny. Samostatnou působnost kraje v ochraně přírody zajišťuje odbor životního prostředí a zemědělství KÚ. Působnost kraje je mj. definována v § 77a ZOPK, ve svém správním území může ve spolupráci s MŽP zpracovávat koncepce a strategie, formou nařízení vyhlášovat PP, PR a jejich ochranná pásma a omezovat vstupy do jeskyní.</p> <p>Praktická péče o přírodu realizovaná Libereckým krajem</p> <p>V rámci samosprávou schválených prostředků realizuje odbor životního prostředí a zemědělství praktickou péči o přírodu a krajinu. Převážná část prostředků je nasměrována do péče o chráněná území. Opatření jsou financována buď přímo z rozpočtu kraje, nebo jsou realizována v rámci projektů financovaných z evropských fondů, konkrétně z Operačního programu životní prostředí. Obdobným způsobem jsou financovány plány péče, monitoring druhů a management v MZCHÚ a přírodovědecké průzkumy.</p> <p>Liberecký kraj poskytuje dotace v rámci Dotačního fondu Libereckého kraje - Oblast podpory životního prostředí a zemědělství v následujících programech:</p> <p>8.1 Podpora ekologické výchovy a osvěty</p>

	<p>8.2 Podpora ochrany přírody a krajiny</p> <p>8.3 Podpora včelařství</p> <p>8.4 Podpora dlouhodobé práce s mládeží v oblasti životního prostředí a zemědělství</p> <p>8.5 Podpora předcházení vzniku odpadů, jejich opětovného využití a podpora sběru a využití bioodpadů</p> <p>8.6 Podpora retence vody v krajině</p> <p>Individuální dotace</p> <p>Města a obce</p> <p>Dle § 71 ZOPK se obce zapojují do ochrany přírody a krajiny ve svých územních obvodech formou vyjadřování k vyhlášení a rušení ZCHÚ a PS a jejich ochranných pásem a jako účastníci řízení. Kromě činností dle § 71 se obce a města účastní i na praktické péči o přírodu a krajinu. Zapojení měst do ochrany přírody v rámci samosprávy je velmi různé co do rozsahu, kvality a zaměření. Určující jsou zájmy samosprávy, personální zajištění a finanční možnosti obcí. Platí, že nejkompexnější a odborný přístup je u měst s odbory životního prostředí, zejména bývalých okresních měst a obcí s rozšířenou působností. Ostatní obce se v oblasti ochrany přírody soustředí zejména na péči o nelesní zeleň, obecní lesy, vodní plochy a pouze okrajově na jiné činnosti. Jen některé z nich využívají vhodné dotační tituly (PPK, OPŽP), kvalita arboristických zásahů při péči o dřeviny je velmi různorodá.</p> <p>ORP zabývající se aktivní praktickou péčí o přírodu nad rámec péče o nelesní zeleň jsou zejména:</p> <p>Liberec - magistrát má kromě odboru ŽP i odbor ekologie a veřejného prostoru, poskytuje dotace v programu Ekofond, mj. i na praktická opatření v oblasti ochrany přírody a krajiny (péče o biotopy, péče o vodní toky a vodní zdroje, obnova a oprava pramenišť a studánek, tvorba tůň, obnova nivních luk, výsadba remízků).</p> <p>Jablonec nad Nisou - realizuje revitalizační projekty.</p> <p>Česká Lípa - spravuje dotační program v oblasti životního prostředí.</p>
Trend	-
Problémy	-
Pozitiva	Možnost přímé finanční podpory ochrany přírody.

6.3. Stráž přírody

Téma	Správa přírody - Stráž přírody
Význam	- Provádění úkonů v kompetenci stráže ochrany přírody, zapojení veřejnosti do aktivní ochrany přírody, ekovýchova, získávání nových poznatků a informací o území.
Současný stav, změny	<p>Krajský úřad ustanovuje stráž přírody pro území ve své působnosti. KÚ Libereckého kraje profesionální strážce nezaměstnává, stráž přírody je zajišťována dobrovolnými členy stráže přírody.</p> <p>Dobrovolní strážci mají úplně stejná práva (uvedená výše) jako profesionální strážci. Členové stráže přírody jsou vybaveni služebním odznakem stráže a průkazem strážce nebo zpravodaje. Funkce zpravodaje je v praxi využívána pro ověření schopností konkrétní osoby fungovat zodpovědně jako strážce. Celorepublikové metodické vedení stráže přírody má na starosti Ministerstvo životního prostředí. Další zastřešující institucí v ČR je spolek Asociace strážců přírody České republiky. Osvětě o stráži přírody pro veřejnost se věnují stránky malystrazce.cz.</p> <p>Na správním území Libereckého kraje působí celkem 20 dobrovolných strážců. KÚ preferuje v činnosti strážců princip ústupu od sankcí směrem k osvětě. Jsou metodicky</p>

	vedení, odborně vzdělávání, např. formou exkurzí. Probíhá spolupráce mezi stráží OP LK a dobrovolnými strážci při CHKO Jizerské hory. Dobrovolnou stráž OP mají i jednotlivé správy CHKO. Profesionální stráž OP pak má pouze KRNAP. Zajímavostí je zde výkon strážní služby na koních.
Trend	- Stárnutí stávajících strážců bez přirozeného omlazování aktivu, menší zájem o vstup mezi stráž OP.
Problémy	- Nedostatek nových zájemců o tuto dobrovolnou činnost.
Pozitiva	- Fungující stráž OP má pozitivní a ekovychovný vliv přímo v místě svého působení, strážci se podílejí na získávání cenných údajů o území.

6.4. Autorizované osoby, znalci

Téma	Autorizované osoby a soudní znalci v ochrany přírody a krajiny
Význam	Cílem je relevantní a nestranné vyhodnocení vlivu záměrů na zájmy chráněné ZOPK.
Současný stav, změny	Oproti předchozí úpravě se od 1. 1. 2018 automaticky rozšiřuje rozsah hodnocení dle § 67 na všechny zájmy chráněné podle druhé, třetí a páté části ZOPK, přírodovědný průzkum není zaměřen pouze na rostliny a živočichy. Rozsah hodnocení lze na vyžádání zúžit stanoviskem orgánu ochrany přírody na hodnocení skutečně dotčených zájmů. K 31. 10. 2020 bylo v seznamu vedeném MŽP pro účely posouzení dle §45i uvedeno 46 autorizovaných osob. K 31. 10. 2020 bylo v seznamu vedeném MŽP pro účely posouzení dle §67 uvedeno 70 autorizovaných osob. K 31. 10. 2020 bylo v seznamu vedeném ministerstvem spravedlnosti jako znalců v ochraně přírody zapsáno 172 fyzických osob a 17 znaleckých ústavů.
Trend	<ul style="list-style-type: none"> - Využívání autorizovaných osob k hodnocení záměrů při poskytování dotací z OPŽP byť autorizace zde není podmínkou. - Využívání autorizovaných osob k odborným posudkům staveb z hlediska výskytu obecně a zvláště chráněných druhů synantropních živočichů. - Využívání autorizovaných osob k biologickým dozorům a záchranným transferům. - Posuzování krajinného rázu v rámci hodnocení dle §67 ZOPK. - Datová a metodická podpora autorizovaných osob ze strany MŽP a AOPK ČR.
Problémy	- Problematické udržení nezávislosti autorizované osoby při hodnocení dle § 67 zákona financované investorem.
Pozitiva	Možnost získání odborných podkladů pro správné řízení a pro zabezpečení správné péče o přírodu a krajinu.

6.5. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR jako odborný orgán

Téma	Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky
Význam	-
Současný stav, změny	Na území Libereckého kraje působí tato regionální pracoviště AOPK ČR:

	<p>RP Liberecko (CHKO Jizerské hory, CHKO Lužické hory, CHKO Český ráj, působnost ve volné krajině), RP Správa CHKO České středohoří (CHKO České středohoří), RP Správa CHKO Kokořínsko – Máchův kraj (CHKO Kokořínsko – Máchův kraj, působnost ve volné krajině), Od 1. 6. 2017 nevykonává státní správu na území CHKO Labské pískovce AOPK ČR, ale Správa Národního parku České Švýcarsko.</p>
Trend	- Zvažuje se přesun výkonu státní správy v CHKO Jizerské hory na Správu NP Krkonoše.
Problémy	-
Pozitiva	-

6.6. Záchranné stanice a další organizace s chovem divokých zvířat

Téma	Záchranné stanice a další organizace s chovem divokých zvířat
Význam	<p>Záchranné stanice se kromě péče o raněné volně žijící živočichy (stovky jedinců ročně v každé stanici) věnují praktické ochraně přírody, zpracování průzkumů, záchranným transferům a v neposlední řadě též osvětě (programy, přednášky, exkurze aj.). Záchranné stanice umožňují návštěvy veřejnosti za účelem seznámení se s divokými zvířaty.</p> <p>Nejčastěji jsou do stanic přijímána osiřelá a zraněná mláďata (zejména malí pěvci, ježci a také dravci či netopýři). Velmi častou příčinou hospitalizace živočichů jsou zranění způsobená lidskou činností (např. střet s auty nebo nárazy do jiných dopravních prostředků, nárazy do překážek - velké prosklené plochy, poškození jiným živočichem – zejména psem či kočkou, otrava, postřelení, nárazy do elektrického vedení, pád do jámky či výkopů atp.). Malou část svěřenců pak tvoří živočichové zabavení či z různých důvodů deponovaní.</p>
Současný stav, změny	Na území Libereckého kraje působí 4 záchranné stanice, jejich přehled je uveden v následující tabulce.
Trend	- Stabilizovaná funkční síť.
Problémy	- Záchranné stanice se každoročně potýkají s nedostatkem peněz. Přesto, že legislativa přesně stanoví, co musí záchranné stanice splňovat, aby mohly svou činnost vykonávat, neudává už to, jak mají být financovány.
Pozitiva	

6.7. Další organizace s chovem divokých zvířat

Téma	Další organizace s chovem divokých zvířat
Význam	<ul style="list-style-type: none"> - ochrana druhů mimo původní přirozené prostředí - osvětová činnost, ekologická výchova - zastavení procesu vymírání druhů - genová banka - záchovné programy, jejichž cílem je dlouhodobé udržení reprodukce schopných populací - přispívání k ochraně volně žijících populací v jejich přirozených stanovištích - centrum vzdělávání a výzkumu - management přírodních lokalit

Současný stav, změny	<p>ZOO Liberec Zoologická zahrada Liberec je nejstarší zoologickou zahradou na území bývalého Československa. Byla založena v roce 1904. Na ploše 14 ha lze obdivovat až na 160 druhů zvířat ze všech kontinentů. https://www.zooliberec.cz/</p> <p>Zoopark Doksy Zoopark Doksy byl otevřen v roce 2015 jako pobočka soukromého chovatelského zařízení. Je zde k vidění mnoho druhů exotických zvířat. https://www.zoodoksy.cz/</p> <p>V Libereckém kraji se nachází zhruba 9 obor, z nichž některé jsou veřejnosti přístupné. Obora Židlov, druhá největší obora v ČR o výměře 3 794 ha, vznikla v roce 2000 na území bývalého vojenského prostoru Ralsko. V oboře žije velké stádo jelena evropského, stádo muflonů, daněk evropský, srnec obecný a prase divoké a menší stádo zubra evropského. Obora je přístupná po vyznačených cestách.</p>
Trend	<ul style="list-style-type: none"> - Novým trendem se stává vytváření rezervací či obor pro původní divoké kopytníky, jako jsou zubři, divocí koně nebo pratuři. Cílem je pomocí přirozeného pastevního managementu zachovat bezlesí, obývané řadou vzácných rostlin a živočichů. Na návratu kopytníků do přírody se podílí zejména Česká krajina o.p.s. s projektem PR Milovice. - Stádo zubrů bylo v r. 2011 vysazeno i v bývalém VVP Ralsko v oboře Židlov, která je druhou největší oborou v ČR.
Problémy	-
Pozitiva	-
Role kraje	<ul style="list-style-type: none"> - Kraj nebo obec může být zřizovatelem zoologické zahrady. Zřizovatelem ZOO Liberec je Statutární město Liberec - Liberecký kraj patří mezi významné sponzory ZOO Liberec
Spolupráce	<p>MŽP - ústřední správní úřad pro oblast zoologických zahrad, rozhoduje o udělování a rušení licencí k provozování zoologických zahrad a dozoruje na to, aby zahrady plnily požadavky zákona, mezi něž patří především zajištění zdraví a pohody zvířat, účast ve výzkumu a znovu vysazování a výchova veřejnosti k ochraně přírody</p> <p>UCSZ - Unie českých a slovenských zoologických zahrad</p> <p>ČIŽP - Česká inspekce životního prostředí</p> <p>SVS - Státní veterinární správa</p> <p>ÚKOZ - Ústřední komise na ochranu zvířat proti týrání</p>
Dotace	<p>příspěvek zoologickým zahradám – dotace MŽP všem licencovaným ZOO</p> <p>Liberecký kraj</p> <p>sponzoři a partneři</p> <p>podporovatelé chovů</p> <p>soukromé dary a sbírky</p>
Zdroje	<p>https://www.mzp.cz/cz/botanicke_zoologicke_zahrady</p> <p>https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/379B301626F7EF96C12570DC002B689B/\$file/zoo.pdf</p> <p>http://www.zoo.cz/</p> <p>http://www.lesprace.cz/casopis-svet-myslivosti-archiv/rocnik-9-2008/svet-myslivosti-c-04-08/oborni-chovy-v-libereckem-kraji</p>
Data	

7. Ekonomické nástroje v ochraně přírody

7.1. Náhrady za ztížení hospodaření

Ze zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny vyplývají omezení, která je každý povinen strpět a za která za stanovených podmínek náleží peněžité náhrady. Tyto náhrady se týkají zemědělského a lesního hospodaření a jsou definovány v následujících předpisech:

- § 58 zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny (dále jen zákon),
- vyhláška č. 432/2005 Sb., kterou se stanoví podmínky a způsob poskytování finanční náhrady za újmu vzniklou omezením zemědělského hospodaření,
- vyhláška č. 335/2006 Sb., kterou se stanoví podmínky a způsob poskytování finanční náhrady za újmu vzniklou omezením lesního hospodaření.

Pokud vznikne nebo trvá vlastníkově nebo nájemci zemědělské půdy, lesní půdy nebo rybníka s chovem ryb nebo vodní drůbeže újma, má nárok na její finanční náhradu. Omezení může vyplývat z ochrany zvláště chráněných území, soustavy Natura 2000, památných stromů, zvláště chráněných druhů rostlin, živočichů a nerostů, dále z opatření v ÚSES, nebo z rozhodnutí, závazného stanoviska nebo souhlasu vydaného podle zákona. Náhrada se poskytuje pouze za ztížení lesního, zemědělského a rybníčního hospodaření, nikoliv za ztížení výkonu rybářského práva na vodních tocích, mysliveckého hospodaření, činností spojených s cestovním ruchem apod. Pokud o náhradu požádá vlastník i nájemce téhož pozemku, je poskytnuta pouze vlastníkově. Žádost se podává vždy do 31. března zpětně za předchozí kalendářní rok na příslušném regionálním pracovišti AOPK ČR.

Omezením lesního hospodaření se myslí např. ponechání lesa samovolnému vývoji, změna skladby dřevin, prodloužení obmýtí, zavedení nízkého lesa, snížení zakmenění, omezení těžeb, ponechání jednotlivých stromů přirozenému rozpadu nebo ponechání ležícího dříví v lese.

Omezení zemědělského hospodaření zahrnuje zákaz používání určitých hnojiv a pesticidů, dočasné vyloučení hospodaření na travních porostech, zamezení vstupu hospodářských zvířat na část pozemku, snížení zatížení travního porostu, posunutí termínu seče, vyloučení nebo snížení rybí obsádky, změna druhové skladby rybí obsádky aj.

Hrazení újmy je vnímáno kontroverzně, protože újmu mohou čerpat i státní podniky hospodařící na státním majetku, a celkově jsou podmínky pro uplatnění nároku a jeho výše poměrně složité a nejednoznačné. Ke změně v legislativě nicméně zatím nedošlo, on-line: (<https://www.ochranaprirody.cz/nahrada-ujmy/legislativa/>).

7.2. Náhrady škod způsobených zvláště chráněnými druhy živočichů

Pro ochranu některých ohrožených druhů živočichů, zejména šelem, byl stanoven speciální zákon, který poskytuje možnost uplatnění náhrad škod způsobených těmito živočichy. Jedná se o tyto předpisy:

- Zákon č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy (dále jen zákon).
- Vyhláška č. 360/2000 Sb., o stanovení způsobu výpočtu výše náhrady škody způsobené vybranými zvláště chráněnými živočichy na vymezených domestikovaných zvířatech, psech sloužících k jejich hlídání, rybách, včelstvech, včelařském zařízení, nesklizených polních plodinách a na lesních porostech.

Vybranými chráněnými živočichy jsou zde bobr evropský (*Castor fiber*), vydra říční (*Lutra lutra*), los evropský (*Alces alces*), medvěd hnědý (*Ursus arctos*), rys ostrovid (*Lynx lynx*) a vlk (*Canis lupus*). I nadále jsou poskytovány náhrady za škody způsobené kormoránem velkým (*Phalacrocorax carbo*), který není zvláště chráněným druhem.

Nahrazuje se škoda způsobená těmito živočichy na životě nebo zdraví osob, na vybraných hospodářských zvířatech (skot, prasata, ovce, kozy, hrabavá a vodní drůbež, koně, osli a jejich kříženci, králíci a kožešinová zvířata), na psech sloužících k hlídání vybraných domestikovaných zvířat, na rybách, včelstvech a včelařském zařízení, nesklizených polních plodinách, trvalých porostech, uzavřených objektech, nebo movitých věcech v uzavřených objektech. Musí být splněny určité

podmínky, např. hospodářská zvířata musí být v době vzniku škody umístěna v uzavřeném objektu, pod elektrickým ohradníkem nebo pod dohledem pasteveckého psa. Náhrada se neposkytuje v případě chovu chráněného živočicha v zajetí nebo jeho uprchnutí ze zajetí, v případě lovu, nehradí se škody na myslivci chované zvěři (jelen, srnec aj.) ani na chovech exotických druhů (pštros aj.).

Škodu je třeba ohlásit nejpozději do 48 hodin od jejího vzniku příslušnému orgánu ochrany přírody, aby mohly být dokumentovány stopy a jiné důkazy po napadení chráněným živočichem. Jakékoli pobytové znaky je třeba zajistit, vyfotit, případně přivolat veterináře. Žádost o náhradu škody se podává na příslušný krajský úřad ve lhůtách stanovených zákonem. Za škodu je vyplácena obvyklá prodejní cena daného zvířete nebo věci dle vyhlášky. Pro výpočet škod způsobených vydrou byla vytvořena speciální metodika (<http://www.ochranaprirody.cz/res/archive/369/057008.pdf?seek=1507013803>).

Zvýšení ochrany vybraných druhů působících konflikty a odstranění tlaku na redukci jejich populací bylo tímto opatřením dosaženo pouze částečně, protože zákon a způsob prokazování vzniku a výše škody odpovídá škodám způsobovaným spíše velkými šelmami než ostatními vybranými živočichy. Nejvíce komplikací přináší náhrada škod způsobených rybožravými predátory.

Vyplacené náhrady škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy

ROK	Vydra	Kormorán	Vlk
2014	0,00	0,00	0,00
2015	0,00	0,00	6 000
2016	0,00	0,00	34 850
2017	0,00	0,00	116 600
2018	0,00	0,00	224 490
2019	0,00	376 345	306 906
CELKEM:	0	376 345	688 846

7.3. Zdroje financování ochrany přírody

Na ochranu přírody je poskytována finanční podpora z celé řady programů, a to krajských, národních i evropských. Pominout nelze také ostatní veřejné zdroje (zejména prostředky obcí) a prostředky vynakládané nebo poskytované (formou nadačních fondů atp.) soukromými subjekty.

7.3.1. Liberecký kraj

Liberecký kraj vypisuje dotační programy každoročně. Obvykle lze čerpat z následujících dotačních titulů:

8.2 Podpora ochrany přírody a krajiny

8.6 Podpora retence vody v krajině

Přehled dotačních titulů včetně projektů podpořených v minulých letech:

<https://dotace.kraj-lbc.cz/zivotni-prostredi-a-zemedelstvi>

7.3.2. Národní programy

Ministerstvo životního prostředí (MŽP)

MŽP vyhlašuje několik programů a také poskytuje kofinancování evropským projektům. Programy jsou financované z evropských prostředků, environmentálních poplatků, které tvoří příjmy Státního fondu životního prostředí i přímo ze státního rozpočtu (https://www.mzp.cz/cz/dotace_pujcky).

Program péče o krajinu (PPK)

Program je zaměřen především na drobná opatření v krajině, má tři podprogramy.

- PPK chráněná území – péče o ZCHÚ, PO a EVL (plány péče, management)
- PPK volná krajina – obnova a tvorba krajinných prvků, péče o travní porosty aj.
- PPK handicap – péče o zraněné a handicapované živočichy

Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (POPFK)

Program je určen na realizaci opatření uvedených v plánovacích dokumentech a na opatření přispívající k adaptaci krajiny na změnu klimatu. Má 6 podprogramů:

- Zajištění povinností orgánů ochrany přírody ve zvláště chráněných územích (vč. OP) na lokalitách soustavy Natura 2000
- Péče o zvláště chráněné rostliny a živočichy
- Adaptace vodních ekosystémů na změnu klimatu
- Adaptace nelesních ekosystémů na změnu klimatu
- Adaptace lesních ekosystémů na změnu klimatu
- Odborné studie a další podkladové materiály

Národní program Životní prostředí (NPŽP)

NPŽP je doplňující program pro projekty, které nejsou podporovány v OPŽP nebo jiných dotačních programech. Má 7 prioritních os, v ochraně přírody se uplatní osa Příroda a krajina.

Program na podporu projektů nestátních neziskových organizací

Každoročně jsou MŽP poskytovány dotace na projekty nevládních organizací v oblasti ochrany přírody a krajiny.

Ministerstvo zemědělství (MZE)

MZE poskytuje dotace zejména na ochranu a tvorbu krajinných prvků (meze, polní cesty aj.), na podporu agroenvironmentálních opatření (šetrné a přírodě bližší hospodaření) a na vodohospodářské úpravy (<http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/>).

- Dotace na údržbu a obnovu kulturních a venkovských prvků – obnova a údržba krajinných prvků a cest
- Dotace ve vodním hospodářství – drobné vodní toky a malé vodní nádrže – retence vody v krajině

7.3.3. Dotace EU

Operační program Životní prostředí (OPŽP)

Jedná se o dotace EU spravované MŽP (<http://www.opzp.cz/>). Současné programové období 2014–2020 končí a nové období 2021–2027 je ve fázi projednávání. Předpokládá se podpora většiny aktuálně podporovaných aktivit i do budoucna. Plánuje se větší důraz na adaptaci na změnu klimatu a na podporu environmentálního vzdělávání.

Aktuálně existuje 5 oblastí podpory, ochrany přírody a krajiny se týkají prioritní osy:

1. Zlepšování kvality vod a snižování rizika povodní
4. Ochrana a péče o přírodu a krajinu

Mezi specifické cíle navržené pro další programové období patří:

- 1.1 Podpora opatření v oblasti energetické účinnosti
- 1.2 Podpora energie z obnovitelných zdrojů
- 1.3 Podpora přizpůsobení se změnám klimatu, prevence rizik a odolnosti vůči katastrofám
- 1.4 Podpora udržitelného hospodaření s vodou
- 1.5 Podpora přechodu k oběhovému hospodářství
- 1.6 Posílení biologické rozmanitosti, zelené infrastruktury v městském prostředí a snížení znečištění

Liberecký kraj realizoval nebo realizuje v rámci OPŽP v programovém období 2014–2020 několik projektů (<https://projekty.kraj-lbc.cz/projekty>):

- Tvorba biotopů pro ropuchu krátkonohou v Žizníkově – probíhá
- Podpora populací kuňky ohnivé v EVL Cihelenské rybníky a EVL Manušické rybníky – realizován
- Podpora populace kuňky ohnivé v EVL Stružnické rybníky – probíhá
- Podpora populace kuňky ohnivé v EVL Dolní Ploučnice – realizace začne v r. 2021
- Významné aleje Libereckého kraje – probíhá
- Studie odtokových poměrů včetně návrhů možných protipovodňových opatření pro povodí Lužické Nisy na území LK – realizován
- Ošetření Valdštejské aleje - realizován

Aktuálně se připravují se projekty na zadržení vody na Frýdlantsku, které by měly být realizovány na pozemcích ve vlastnictví Libereckého kraje.

Operační programy přeshraniční spolupráce

Interreg V - A - Česká republika - Polsko (2014–2020)

Program spolupráce Česká republika - Svobodný stát Sasko 2014–2020

Období 2007 – 2013 Cíl 3 - operační programy přeshraniční spolupráce

Na území Libereckého kraje bylo realizováno:

Program spolupráce na podporu přeshraniční spolupráce mezi Českou republikou a Svobodným státem Sasko 2014–2020

- Hodnoty ekosystémových služeb, biodiverzity a zeleno-modré infrastruktury ve městech na příkladu Drážďan, Liberce a Děčína (BIDELIN) – realizován
- Prameny spojují krajiny a státy – realizován
- Objektivní akceptace vlka v člověkem pozměněné přeshraniční krajině (OWAD) – realizován

Integrovaný regionální operační program (IROP)

Dotace EU spravované MMR (<https://irop.mmr.cz/cs/>). V programovém období 2021–2027 je navržen nový cíl „Posílení ochrany přírody, biologické rozmanitosti, zelené infrastruktury v městském prostředí a snížení znečištění“, zaměřený zejména na revitalizaci veřejných prostranství.

Operační program Rybářství

Dotace EU spravované MZ (<http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/operacni-program-rybarstvi-na-obdobi-1/>).

Ochrany přírody se dotýká Podpora forem hospodaření přispívajících k zachování či zlepšování stavu životního prostředí a biologické rozmanitosti.

Program rozvoje venkova

Dotace EU spravované MZ (<http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/>).

20 opatření, z toho ochrany přírody a krajiny se týkají:

- M08 Investice do rozvoje lesních oblastí a zlepšování životaschopnosti lesů
- M10 Agroenvironmentálně-klimatické opatření (AEKO)

- M11 Ekologické zemědělství (EZ)
- M12 Platby v rámci sítě Natura 2000 a podle rámcové směrnice o vodě
- M13 Platby pro oblasti s přírodními či jinými zvláštními omezeními (LFA)
- M15 Lesnicko-environmentální a klimatické služby a ochrana lesů
- M19 Podpora místního rozvoje na základě iniciativy LEADER (komunitně vedený místní rozvoj)

LIFE

Jedná se o finanční nástroj EU pro životní prostředí a klima, unijní program pod správou Evropské komise. Je realizován v rámci dvou na sebe navazujících víceletých pracovních období: 2014–2017 a 2018–2020 (<http://www.program-life.cz/>).

Oblasti podpory:

- Tradiční projekty (pro všechny žadatele) – životní prostředí a účinné využívání zdrojů, příroda a biologická rozmanitost, správa a informace v oblasti životního prostředí, zmírňování změny klimatu, přizpůsobování se změně klimatu, správa a informace v oblasti klimatu
- Integrované projekty (zejména pro národní environmentální autority) - IP v oblasti ochrany přírody, ochrany vody, odpadů, ochrany ovzduší, adaptace na klimatickou změnu, zmírňování klimatické změny
- Provozní granty pro neziskové organizace (jen pro NNO s mezinárodní činností)
- Finanční nástroje (pro investory)
- Přípravné projekty (pro žadatele úzce spolupracující s EK)

7.3.4. Norské fondy

Poskytovateli podpory jsou tři nečlenské státy EU a zároveň členské státy EHP, tedy Norsko, Island a Lichtenštejnsko. Hlavním cílem programu je lepší environmentální situace v ekosystémech a menší nepříznivé účinky znečištění a dalších lidských činností (<https://www.eeagrants.cz/>).

Program Životní prostředí (2014–2021)

4 programové oblasti:

- Zlepšení stavu životního prostředí v ekosystémech
- Snižování negativního vlivu lidské činnosti na kvalitu ovzduší
- Snižování negativního vlivu lidské činnosti na kvalitu vod
- Změny klimatu, zmírňování jejich vlivu a přizpůsobování se těmto změnám

Zdroje:

<http://www.dotace.nature.cz/>

<https://www.ochranaprirody.cz/nahrada-ujmy/legislativa/>

<https://www.selmy.cz/hospodarska-zvirata/nahrada-skod/>

<http://www.forumochranyprirody.cz/ekonomicke-nastroje-ochrany-prirody-krajiny-v-ceske-republice>

<https://dotace.kraj-lbc.cz/zivotni-prostredi-a-zemedelstvi>

https://www.mzp.cz/cz/dotace_pujcky

<http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/>

<https://projekty.kraj-lbc.cz/projekty>

<http://www.opzp.cz/>

<https://regionalni-rozvoj.kraj-lbc.cz/oddeleni-dotaci/operacni-programy-preshranicni-spoluprace-2014-2020>

<https://irop.mmr.cz/cs/>

<https://www.eeagrants.cz/>

<http://www.program-life.cz/>

8. Spolupráce subjektů v ochraně přírody (vazby, problémy, možnosti)

8.1. Subjekty v ochraně přírody

Orgány ochrany přírody:

- MŽP, krajské úřady, obce (OÚ, POÚ, ORP), AOPK ČR, Správy NP, ČIŽP, újezdni úřady, MO

Odborné subjekty MŽP, které se podílejí na ochraně přírody:

- Výzkumný ústav vodohospodářský T.G. Masaryka, v.v.i.
- Český hydrometeorologický ústav
- Česká inspekce životního prostředí
- Agentura ochrany přírody a krajiny ČR
- Česká geologická služba

Další subjekty:

- Ministerstvo zemědělství – Státní pozemkové úřady
- Ministerstvo pro místní rozvoj – územní plánování, ochrana krajinného rázu
- Neziskové nevládní organizace: ZO Českého svazu ochránců přírody, Jizersko - ještědský horský spolek, ČESON, ČSO, Děti Země, STUŽ, Čmelák
- Místní akční skupiny (MAS), Agentura regionálního rozvoje Libereckého kraje, vlastníci pozemků, správci lesa, NNO, muzea, poskytovatelé služeb, myslivci, podnikatelé
- Lesy ČR, Vojenské lesy a statky, farmáři, Povodí Labe, Povodí Ohře
- Organizace zřizované krajem: Ekovýchovné centrum Střevlík, Technická univerzita v Liberci, školská zařízení a střediska volného času

8.2. Vazby mezi ochranou přírody a dalších subjektů (k připomínkám a k doplnění)

- Lesnické a zemědělské využívání krajiny – pozemkové úpravy, lesní hospodářské plány, monitoring eroze půdy a zemědělského sucha
- Trvale udržitelný rozvoj cestovního ruchu – koncepční spolupráce mezi ochranou přírody, samosprávami a aktéry v cestovním ruchu.
- Přeshraniční spolupráce – rozvoj přeshraniční spolupráce nejen v rámci přeshraničních VZCHÚ
- Územní plánování + ochrana krajinného rázu – hodnocení krajinného rázu, zpracování studií hodnocení krajinného rázu
- Podnikatelská sféra – rozvoj podnikatelských aktivit ve volné přírodě, tlak na rozšiřování zastavěných území

8.3. Problémy spolupráce

- Obecně ochrana přírody často není schopna stanovit konkrétní cíle a definovat priority ochrany přírody vůči dalším subjektům. Uchyluje se pak k restriktivnímu přístupu při řešení problémů.
- Nedostatečná interpretace významu a konkrétních aktivit ochrany přírody vůči veřejnosti. Pro vnímání ochrany přírody je nezbytná společenská shoda při stanovení cílů ochrany přírody – ochrana přírody je sice odbornou disciplínou, ale je založena na společenské poptávce.
- Nedostatečné finanční zdroje pro realizaci opatření a studie v ochraně přírody: V současné době s ohledem na situaci ve společnosti a podnikatelské sféře je možné, že dojde ke snížení dotací v ochraně přírody.

- Nedostatečná spolupráce ochrany přírody a vědeckých pracovišť. Tlak na rostoucí vědeckou výkonnost akademických i aplikovaných pracovišť výrazně ztěžuje možnost vědců zabývat se některými pro ochranu přírody důležitými projekty.
- Chybí koncepční řešení potenciálních konfliktů mezi ochranou přírody a rozvojem cestovního ruchu.
- Problémem je nedostatečné vyplácení újmy za ztížení lesnického a zemědělského hospodaření v důsledku omezení v zájmu ochrany přírody a krajiny.
- Nedostatečná ochrana krajiny mimo ZCHÚ – nutná komunikace s uživateli a vlastníky pozemků.
- Politizace ochrany přírody – podnikatelský tlak, vliv samospráv

8.4. Možnosti spolupráce

Definování priorit ochrany přírody: základním předpokladem je srozumitelné definování priorit ochrany přírody a konzistentní přístup k uplatňování principů jejich ochrany. Definici priorit musí předcházet detailní analýza přírodních hodnot zájmového území a vyhodnocení potenciálních rizik.

Jasná interpretace přírodních hodnot – realizace návštěvnické infrastruktury formou vhodného usměrnění, vzdělávání a výchovy.

Vyhodnocení ekosystémových služeb, tedy přínosů, které poskytují ekosystémy lidem. Příkladem ekosystémové služby může být opylení hospodářských rostlin volně žijícími opylovači nebo samočistící schopnost vod.

Stanovení expertních skupin pro řešení konkrétních problémů – střetů v rámci Libereckého kraje (expertní skupiny již fungují při AOPK ČR).

Pro území CHKO je jako součást plánů péče zpracovávána Koncepce práce s návštěvnickou infrastrukturou. V odůvodněných případech je žádoucí takovouto koncepci (manuál nebo rozvojovou studii) zpracovávat i pro MZCHÚ, která se potýká s nadměrným turistickým tlakem.

Aktivní účast ochrany přírody na přípravě koncepčních dokumentů a strategií, které lze následně uplatňovat v procesu územního plánování.

Vypracování komunikační a marketingová strategie ochrany přírody v Libereckém kraji

Využití kapacity organizací zřizovaných Libereckým kraje:

- pro průzkumy a odborné studie: Severočeské muzeum v Liberci, Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě, střední školy v rámci programu Střední odborná činnost
- pro realizaci praktických opatření v péči o ZCHÚ - střední odborné školy v Libereckém kraji
- návrh naučných stezek – umělecké školy, gymnázia apod.

8.5. Možnosti využití muzeí a škol financovaných Krajem v rámci ochrany přírody

Téma	Možnost využití muzeí a škol
Význam	Vedle sbírkotvorné činnosti kulturních institucí je třeba zdůraznit i klíčové funkce vzdělávací, vědeckovýzkumné či společensko-sociální. Pořádají nejen desítky výstav a kulturních akcí ročně, ale jsou zapojeny i do významných vědeckovýzkumných projektů tuzemských i zahraničních. Díky příhraniční poloze kraje v sousedství Německa a Polska se daří úzce spolupracovat s partnery z těchto zemí. V neposlední řadě je třeba připomenout i důležitou funkci společensko-sociální, kdy zejména Krajská vědecká knihovna slouží nejen ke svému primárnímu účelu, ale i jako místo setkávání a jako centrum kulturních a společenských aktivit. Dokladem velkého zájmu veřejnosti o služby poskytované kulturními institucemi je více než půlmilionová roční návštěvnost a uspořádání devadesáti výstav.
Současný stav, změny	Oblastní galerie Liberec: Stálé expozice výtvarného umění a interaktivní expozice v Severočeské muzeum v Liberci:

	<p>Přírodovědná expozice a expozice řemesel Muzejní park – dendrologická expozice</p> <p>Severočeské muzeum v Liberci: Vědecko-výzkumná činnost přírodovědného oddělení Vydání hnízdního atlasu ptáků Frýdlantska Pokračování entomologického výzkumu Jizerských hor a Frýdlantska Sledování osídlování biotopů v nivě Smědých řípkolní faunou po povodni v roce 2010 Výzkum a dokumentace fauny brouků Libereckého kraje se zaměřením na epigeické čeledi Výzkum a dokumentace flóry a vegetace regionu se zaměřením na Českolipsko Výzkum populační biologie ptáků pomocí kroužkování Hnízdní mapování ptáků ČR Výzkum a dokumentace fauny obratlovců regionu se zaměřením na Liberecko, Frýdlantsko a Jizerské hory</p> <p>Krajská veřejná knihovna v Liberci: Vzdělávací a kulturní pořady pro veřejnost</p> <p>Programy pro děti a mládež – podpora čtenářství</p> <p>Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě: Expozice „Příroda a historie českolipského regionu“ Výukové programy pro děti a mládež s přesahem do přírodovědy s využitím zahrady a parku</p> <p>Muzeum Českého ráje v Turnově: Dlaskův statek v Dolánkách Vědecko-výzkumná činnost i v oborech geologie, mineralogie Expozice horolezectví Expozice mineralogie Kamenářský dům</p>
Trend	<ul style="list-style-type: none"> - Rekonstrukce objektů kulturních institucí - Realizace interaktivních expozic a využití parků a zahrad - Podpora školských zařízení – vzdělávání pedagogů, nabídka ekovýchovných programů - Rozvoj doprovodných programů pro školy a veřejnost - Digitalizace a využití knihoven pro badatelské účely včetně programů pro veřejnost i mládež
Problémy	<ul style="list-style-type: none"> - Nedostatek finančních prostředků pro modernizaci expozic do mezipředmětových úrovní (i ochrany přírody) - Nedostatek odborného personálu pro realizaci programů pro veřejnost i žáky škol - Absence prostor v rámci institucí pro realizaci výchovných programů
Pozitiva	<p>Podpora alternativních způsobů vzdělávání Finanční podpora pro renovaci a modernizaci expozic Vydávání informačního zpravodaje Rodinám, kde jsou mimo jiné propagovány ekovýchovné akce pro rodiny s dětmi</p>

8.6. Spolupráce v ekologické výchově – krajská střediska ekologické výchovy

Téma	<p>Spolupráce v ekologické výchově a environmentálním poradenství – krajská střediska ekologické výchovy</p>
Význam	<ul style="list-style-type: none"> - Udržitelnost systému a prostředí pro EVVO a EP - Kvalita, diverzita a inovace v EVVO a EP - Spolupráce, síťování, propojování v EVVO a EP - Posilování postavení a porozumění EVVO a EP – propagace, PR, popularizace - Vzdělávací cíle a relevantní témata EVVO a EP

Současný stav, změny	<p>Struktura poskytovatelů služeb v oblasti environmentální výchovy, vzdělávání a osvěty je v Libereckém kraji pestrá, stabilní a rovnoměrně pokrývá území kraje. Tvoří ji zejména místní ekocentra, infocentra, ZOO, muzea a domy dětí a mládeže. Nabízejí jednoduché, pobytové i dlouhodobé ekovýchovné programy pro školy, vzdělávací přednášky a semináře pro pedagogy, zájmové kroužky pro mládež, environmentální poradenství či osvětové akce pro veřejnost. Mezi největší a nejzkušenější patří Středisko ekologické výchovy Libereckého kraje (STŘEVLÍK, p. o.), a proto má jako příspěvková organizace kraje koordinační roli.</p> <p>Dalšími významnými poskytovateli EVVO jsou v Libereckém kraji Čmelák - Společnost přátel přírody, Ekocentrum Armillaria Liberec, Ekocentrum Brniště, Ekocentrum v Jabloneckém kulturním a informačním centru, Ekoporadna ORSEJ při VMG Česká Lípa, Semínko země, SEV Český ráj.</p> <p>V Libereckém kraji aktivně působí i řada lesních mateřských škol / klubů. Metodická a informační podpora EVVO ve školách je realizována prostřednictvím sítě škol M.R.K.E.V. (pro základní a střední školy) a MRKVIČKA (pro mateřské školy). Díky dlouhodobé spolupráci Královéhradeckého, Pardubického a Libereckého kraje probíhá již řadu let společné specializační studium pro školní koordinátory environmentální výchovy, vzdělávání a osvěty.</p> <p>Agentura ochrany přírody a krajiny ČR ve spolupráci se správami národních parků připravila pro návštěvníky chráněných krajinných oblastí a národních parků NÁVŠTĚVNICKÝ PAS.</p> <p>Na území bývalého výcvikového prostoru Ralsko funguje v obci Hradčany informační centrum pod správou VLS. Dále VLS zajišťuje programy o lesní pedagogice (např. projekt Vojenské lesy školám, Lesnický den v Ralsku).</p>
Trend	<ul style="list-style-type: none"> - Pestrá nabídka kvalitních programů environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty vytváří základ pro porozumění environmentálním vazbám na místní, regionální a globální úrovni a pro odpovědný přístup občanů, veřejné správy a podnikatelů Libereckého kraje k budoucnosti. - Poskytovatelé služeb v oblasti EVVO mají k dispozici profesionální zázemí pro přípravu kvalitních programů na odborné úrovni odpovídající potřebám jednotlivých cílových skupin. Stabilizovaný krajský systém EVVO vytváří vhodné zázemí pro poskytovatele programů, zajišťuje rovnoměrné pokrytí území kraje nabídkou programů, monitoruje poskytované programy a hodnotí jejich kvalitu pomocí indikátorů. - Prioritou EVVO je v současnosti oblast změny klimatu.
Problémy	<ul style="list-style-type: none"> - V rámci Libereckého kraje mohou existovat oblasti, kde je ekologická výchova pro školy méně dostupná. - Zajišťování stabilního financování organizací zajišťujících EVVO
Pozitiva	<p>Existence fungující platformy ekologické výchovy v Libereckém kraji Spolupráce mezi KÚ a NNO Velká škála NNO, které realizují ekovýchovné programy na profesionální úrovni Existence ekologického centra STŘEVLÍK zřízeného Libereckým krajem</p>

9. Informační zajištění ochrany přírody

9.1. Hlavní zdroje dat

Stav přírody a krajiny v ČR dokumentuje Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky (AOPK ČR) na základě zřizovacího statusu. Využívá k tomu portál ISOP (Informační systém ochrany přírody), který umožňuje přistupovat z jednoho místa ke všem informačním zdrojům a aplikacím. Přístupy do databází a aplikací jsou rozdělené na veřejnou a neveřejnou část. V rámci ISOP lze data sbírat, spravovat a publikovat. Speciální datové sady (vrstva mapování biotopů VMB, Nálezová databáze ochrany přírody aj.) jsou poskytovány na základě licenční smlouvy.

Státní úroveň

Datový a informační zdroj	URL
ISOP (Portál informačního systému ochrany přírody)	https://portal.nature.cz/
DRUSOP (Ústřední seznam ochrany přírody - AOPK ČR)	https://drusop.nature.cz/portal/
NDOP (Nálezová databáze ochrany přírody)	https://portal.nature.cz/nd/
JESO (Jednotná evidence speleologických objektů)	https://jeso.nature.cz/
Mapový portál AOPK ČR	https://aopkcr.maps.arcgis.com/
POSKYTOVÁNÍ DAT AOPK ČR	https://data.nature.cz/
CHM (Informační systém Úmluvy o biologické rozmanitosti)	http://chm.nature.cz/
Mapování biotopů AOPK	https://www.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=c38db59779714a78aec4c731152b0290 http://webgis.nature.cz/DefaultPage/MBCR.aspx
CENIA Národního geoportálu INSPIRE	https://geoportal.gov.cz/
CENIA ISSaR (Informační systém statistiky a reportingu v životním prostředí)	https://issar.cenia.cz/
CENIA IS EIA (Informační systém EIA)	https://portal.cenia.cz/eiasea/view/eia100_cr
CENIA IS SEA (Informační systém SEA)	https://portal.cenia.cz/eiasea/view/SEA100_koncepce
CENIA HELPDESK (Environmentální helpdesk)	https://helpdesk.cenia.cz/
Liberecký kraj	
Liberecký kraj - Odbor životního prostředí a zemědělství	https://zivotni-prostredi.kraj-lbc.cz/
Geoportál libereckého kraje	https://geoportal.kraj-lbc.cz/

Obsah

1.	Výchozí a legislativní rámec koncepce	3
1.1.	Působnost krajského úřadu na úseku ochrany přírody a krajiny	3
1.2.	Návaznost na celostátní strategie a koncepce	3
1.3.	Návaznost na krajské strategie a koncepce	4
1.4.	Zásadní legislativní změny v ochraně přírody za dobu platnosti předchozí koncepce	5
1.4.1.	Změny Zákona č. 114/92 Sb. O ochraně přírody a krajiny	5
1.4.2.	Další důležité změny	5
2.	Obecná ochrana přírody	6
2.1.	Mimolesní zeleň	6
2.2.	Významné krajinné prvky (VKP)	7
2.3.	Obecná ochrana druhů	8
2.4.	Neživá příroda	10
2.5.	Krajinný ráz	11
2.6.	Přírodní parky	13
2.7.	Územní systém ekologické stability (ÚSES)	13
3.	Zvláštní ochrana přírody	14
3.1.	Velkoplošná zvláště chráněná území (VZCHÚ)	14
3.2.	Maloplošná zvláště chráněná území (MZCHÚ)	16
3.3.	Natura 2000	17
3.4.	Zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů	18
3.4.1.	Zvláště chráněné druhy rostlin	18
3.4.2.	Zvláště chráněné druhy živočichů	19
3.5.	Záchranné programy a programy péče	21
3.6.	Památné stromy	22
4.	Hlavní problémy ochrany přírody v Libereckém kraji	22
4.1.	Invazní druhy	22
4.2.	Fragmentace krajiny a migrační prostupnost krajiny	23
4.3.	Biodiverzita	25
4.4.	Klimatická změna	26
4.5.	Využití krajiny a rozvoj výstavby	27
4.5.1.	Stav zemědělské krajiny a intenzifikace zemědělství	27
4.5.2.	Stav lesa, lesnické a myslivecké hospodaření	28
4.5.3.	Stav vodních ploch a toků	29
4.5.4.	Problematika územního plánování (suburbie, zastavování volné krajiny)	31
4.5.5.	Rekreace a ovlivnění přírodních hodnot	32
5.	Praktické problémy péče o chráněná území	34

6.	Správa ochrany přírody.....	35
6.1.	Státní správa	35
6.2.	Samospráva	36
6.3.	Stráž přírody.....	37
6.4.	Autorizované osoby, znalci	38
6.5.	Agentura ochrany přírody a krajiny ČR jako odborný orgán.....	38
6.6.	Záchranné stanice a další organizace s chovem divokých zvířat.....	39
6.7.	Další organizace s chovem divokých zvířat	39
7.	Ekonomické nástroje v ochraně přírody	41
7.1.	Náhrady za ztížení hospodaření	41
7.2.	Náhrady škod způsobených zvláště chráněnými druhy živočichů.....	41
7.3.	Zdroje financování ochrany přírody	42
7.3.1.	Liberecký kraj	42
7.3.2.	Národní programy	43
7.3.3.	Dotace EU	43
7.3.4.	Norské fondy	45
8.	Spolupráce subjektů v ochraně přírody (vazby, problémy, možnosti).....	46
8.1.	Subjekty v ochraně přírody	46
8.2.	Vazby mezi ochranou přírody a dalších subjektů (k připomínkám a k doplnění)	46
8.3.	Problémy spolupráce	46
8.4.	Možnosti spolupráce	47
8.5.	Možnosti využití muzeí a škol financovaných Krajem v rámci ochrany přírody.....	47
8.6.	Spolupráce v ekologické výchově – krajská střediska ekologické výchovy.....	48
9.	Informační zajištění ochrany přírody.....	49
9.1.	Hlavní zdroje dat	49
	Obsah.....	51